YARIM AY

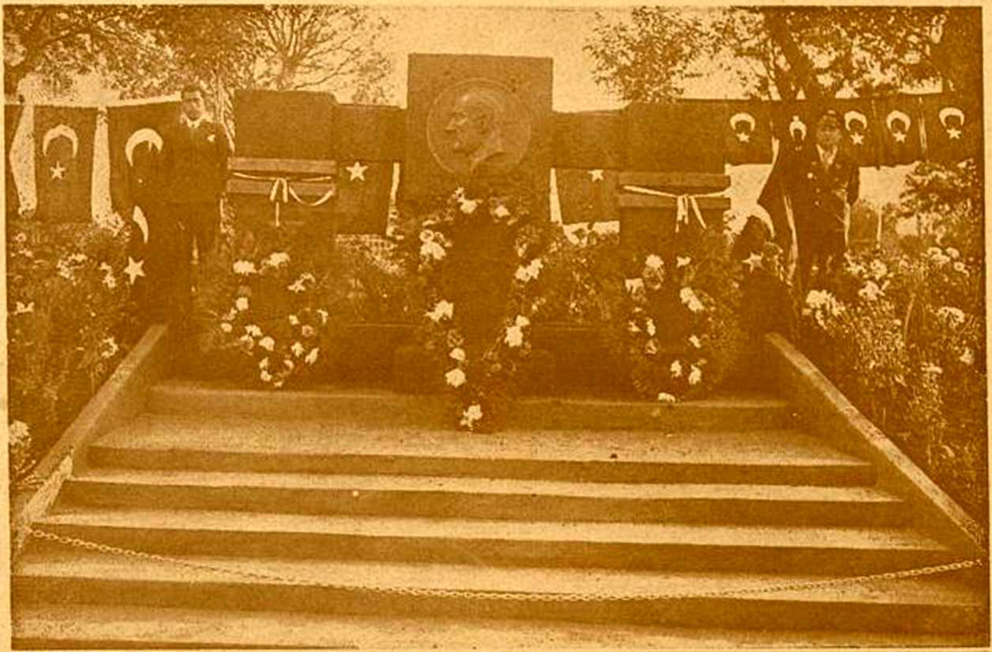

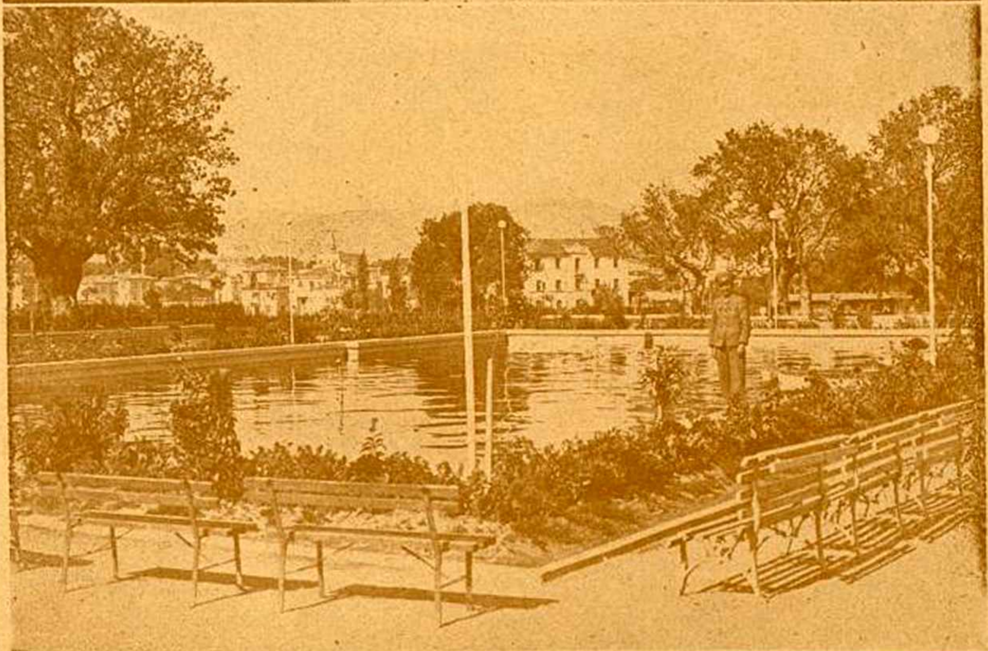

BALIKESİR

Özel Sayısı

1 MAYIS 1940

15 Krş.

No. 117

Bu Kitapları % 50 Tenzilât ile Alabilirsiniz:

PEYAMİ SAFA

ATİLLÂ

Tarihî Roman

Basan ve Yazan:
Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi

100 Kuruş

ALİ RIZA SEYFİ

TURGUT REİS

Tarihî Eser

Basan ve Yazan:
Resimli Ay Aatbaası T. L. Şirketi

100 Kuruş

SADRİ ETHEM

ÇIKRIKLAR DURUNCA

Millî Roman

Basan ve Yazan:
Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi

100 Kuruş

2 inci Tab'ı:

RIZA TEVFİK

HAYATI ve ESERLERİ

Adlı eseri Resimli Ay Matbaasından arayınız — Fiatı: 60 Kuruştur.

◆YARIM AY◆

15 Günde Bir Çıkar Edebî - ilmî - ictimaî Mecmuadır.

İdare Merkezi: İstanbul, Sirkeci Ebussuud Caddesi No. 1-3

RESİMLİ AY MATBAASI T. L. ŞİRKETİ.

Abonman Şartı: Türkiye için { 6 Aylığı: 175 Kr. / 12 „ 350 Kr. } Ecnebî için { Yıllığı 4 Dolardır.

Telefon: 23607 *Telgraf adresi:* Resimliay *Posta Kutusu:* 629

Rica: 1) İdare işlerine ait muhaberelerin: Resimli Ay Matbaası T. L. Şirketi İdare Müdürlüğü
Yazı . . . . Yazı .
adreslerine yazılması.

Memleket Sayılarımız...

«Yarım Ay» yazıcıları, vakıt vakıt güzel yurdumuzu baştana başa dolaşmaktadırlar. Arkadaşlarımız bu seyahati, rüzgâr hızı ile değil, bir deve katarı gibi her kervansarayda konaklaya konaklaya, dinlene, dinleye yapmaktadırlar. Konakladıkları şehir veya kasabada, köy veya yaylâda hiç bir noktayı gözlerinden kaçırmazlar; cömert veya çorak tabiata gönüllerini, tarihe kulaklarını verirler. Gördükleri yenilikleri sevinçle, zevkle seyredince görüyorlar ki bu memleket, gazetelerin yurt için ayrılmış sayfalarında birkaç muhabir mektubu ile şimdiye kadar anlatılamamış ve bu gidişle anlatılamayacaktır da...

Zaten gazeteler, kenarda kalmış bir kasabadan, hattâ vilâyetten, ancak bir cinayet, bir tehlike, bir kaza vukuunda bahsederler.

Pek çoklarımız, gidip göremediğimiz için: Afyonkarahisarını, göklere uzanmış bir kalenin kanatları altına serili köhne binaları, çarpık, daracık ve yaz kış güneş görmiyen sokaklariyle berbat bir kasaba; Konyayı, hiç bir zaman eksilmeyen toz toprağı ile bir mikrop yuvası; Adanayı, hergün alev saçan güneşi ile yaşanmayacak bir çöl şehri; Gaziantebi bir çıban diyarı olarak tahayyül ederler.

Halbuki, yazıcılarımızın gittikleri her şehir ve kasaba, onları hayretten hayrete düşürmüştür.

Meğer Afyonkarahisar, Avrupanın herhangi bir şehri ile boy ölçüşecek derecede mamurmuş; meğer güzel Konyanın toz toprağını parke taşlar, çoktan maziye gömmüş; meğer Adanada hiç te korkulacak bir sıcak yokmuş, meğer Gaziantep ne şirin, ne sevimli bir yermiş.

Meğer bizde ne kadar çok Bursalar, «Büyükada»lar, ve Yalovalar varmış.

Meğer bizde ne cennet köşeleri varmış!

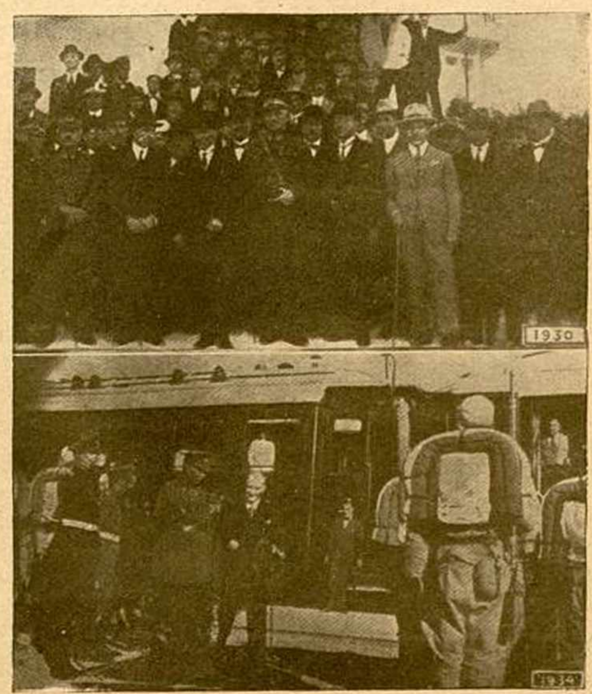

Ebedî Şef ATATÜRK'un Balıkesiri teşrifleri hatıraları:
Yukarıda: 1930 yılındaki ziyaretleri sırasında
Aşağıda: 1934 de İran Şehinşahı Majester Rıza Pehlivî ile gelişleri

Bu güzelliklerin, büyük bir Türk kütlesi tarafından tanınmaması çok acı değil midir?. Bilhassa, Cumhuriyetin sihirli eli ile inanılmıyacak derecede değişmiş olan şehir, kasaba ve hattâ köylerimizi bugünkü çehreleri ile tanımamak her Türk vatandaşı için bir günahtır. Tanıtmak fakat, nasıl?

Muhabir mektubları ile mi?

Veya birçok Halkevlerinin yaptığı gibi broşürlerle mi? Bu şekil broşürler, mahdut şahıslara, müesseselere veya dairelere gönderildiği ve bilhassa büroşür «hüviyetini taşıdıkları için okunmayan, sadece geçici bakışlarla seyredilen matbualardır.

Şu halde?.

O zaman düşündük ki, bu işi Türkiyede en fazla okunan mecmualar, pek alâ yapabilirler. Yaptığımız birkaç tecrübe bu düşüncemizin ne kadar isabetli olduğunu pek güzel isbat etmiştir.

«Yarım Ay» ın memleket sayıları her türlü ümit ve tahminin fevkinde bir rağbete mazhar olmuştur. Şimdi vatanın her tarafından, birçok vilâyet ve kazalarından müteaddit mektuplar almaktayız. Bizden kendilerine ait hususî nushalar tertibini istiyorlar.

Bütün bu talepleri birden is'afe imkân olmadığı malûmdur. Onun için bunları bir sıraya koyup peyderpey neşredeceğiz.

Bir noktayı daha aydınlatmak istiyoruz: Bu işe en fazla Cumhuriyetin eserlerini tanıtmak için giriştik. Yazı ve resimlerimiz gerek şimdiye kadar çıkan sayılarımızda ve gerek bu nushamızda gördüğünüz gibi son yılların muhtelif umran, kültür, ve içtimaî sahalardaki hızlı hareketlerini canlandırır mahiyettedir. (Yarım Ay) bu özel sayılariyle sevgili okuyucularına en küçük bir hizmet yapabiliyorsa ne mutlu ona!..

Gelecek Sayımızdan itibaren:

"HIÇKIRIK„ *romanı ile yazılarına çok büyük bir okuyucu zümresi kazanan hassas yazıcımız Bayan Kerime Nadirin* "YARA„ *adlı küçük romanını tefrikaya başlıyoruz.*

Millî savaş günlerine ait bir hatıra: Ebedî Şef Atatürk, Millî Şef İsmet İnönü ve General Kâzım Özalp

Millî Savaşta Balıkesir

Hulûsi Günay

Balıkesir'in «Kuvayı-Milliye» ve «Anafartalar» caddelerinde yürürken, insan, yanlara açılan her sokağın başında bir tarih görecek gibi oluyor. Bu tarih, mermilerden delik deşik olmuş, güllelerden harap hâle gelmiş zahiri manzaralar değildir. Bu tarihî insanın hatırasını ihtiyarsız olarak yirmi yıl geriye çeviren hâdiselerin, Millî cidal yıllarında, hürriyet ve istiklâlini istirdade azmetmiş bir milletin kahraman çocukları tarafından vatanın bu fedakâr muhitinde yapılan büyük hizmetlerin mânevî tarthidir.

Mübarek vatanın temiz toptoprakları düşman çizmelerile çiğnenirken, zelil yaşayamayacağını haykıran Türk milletinin, bütün bir dünya husumetine karşı durmak üzere, yer yer kurduğu cephelerden biri de Balıkesirde idi.

Balıkesir, o kara ve elemli günlerin çetin şartları arasından parlak ve muvaffakıyetli imtihanlar vererek çıktıktan sonra; mücahit bir neslin yatağı olduğunu meydana koydu. İşte bunun içindir ki Balıkesire aziz belde diyorlar.

Savaş günlerinde buralarda Kumandan olarak bulunan Münakalât Vekilimiz Ali Çetinkaya, Balıkesir hakkındaki ihtisaslarını şu veciz cümle ile ifade etmişlerdir:

«Balıkesir vilâyet merkezi, İzmirin garp işgaline karşı vukua gelen ilk millî kıyamda millî imanın kalesi ve Türk varlığının feyiz ve imanının ilk tecelligâhı olarak bütün maddî ve mânevi varlığıyle cidale atılmış ve sonuna kadar her türlü fedakârlığı yapmış ve millî cidalin daha geniş mikyasta inkişafını ve neticelerini görmüş mes'ut millî cidal merkezlerinden biri ve birincisidir.»

Balıkesir, Çanakkale ile İzmir gibi çok mühim iki mevki arasında bulundnğu için, eski ve yeni Türk tarihinde daima çok mühim bir yer tutmuştur. Hele İzmir topraklarına Yunanlıların çıkmasiyle başlıyan büyük millî savaşın ilk hazırlıkları.. ilk hamleleri ve ilk başarıları bu vilâyet dahilinde cereyan ettiği için (Balıkesir) Türk kurtuluş tarihinin yaprakları arasında kendisine yaldızlı bir sayfa haketmiştir.

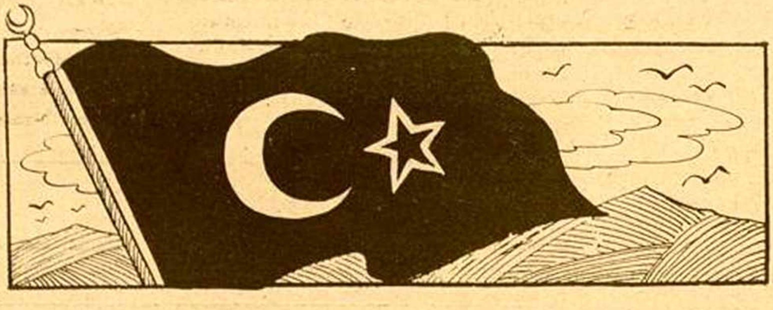

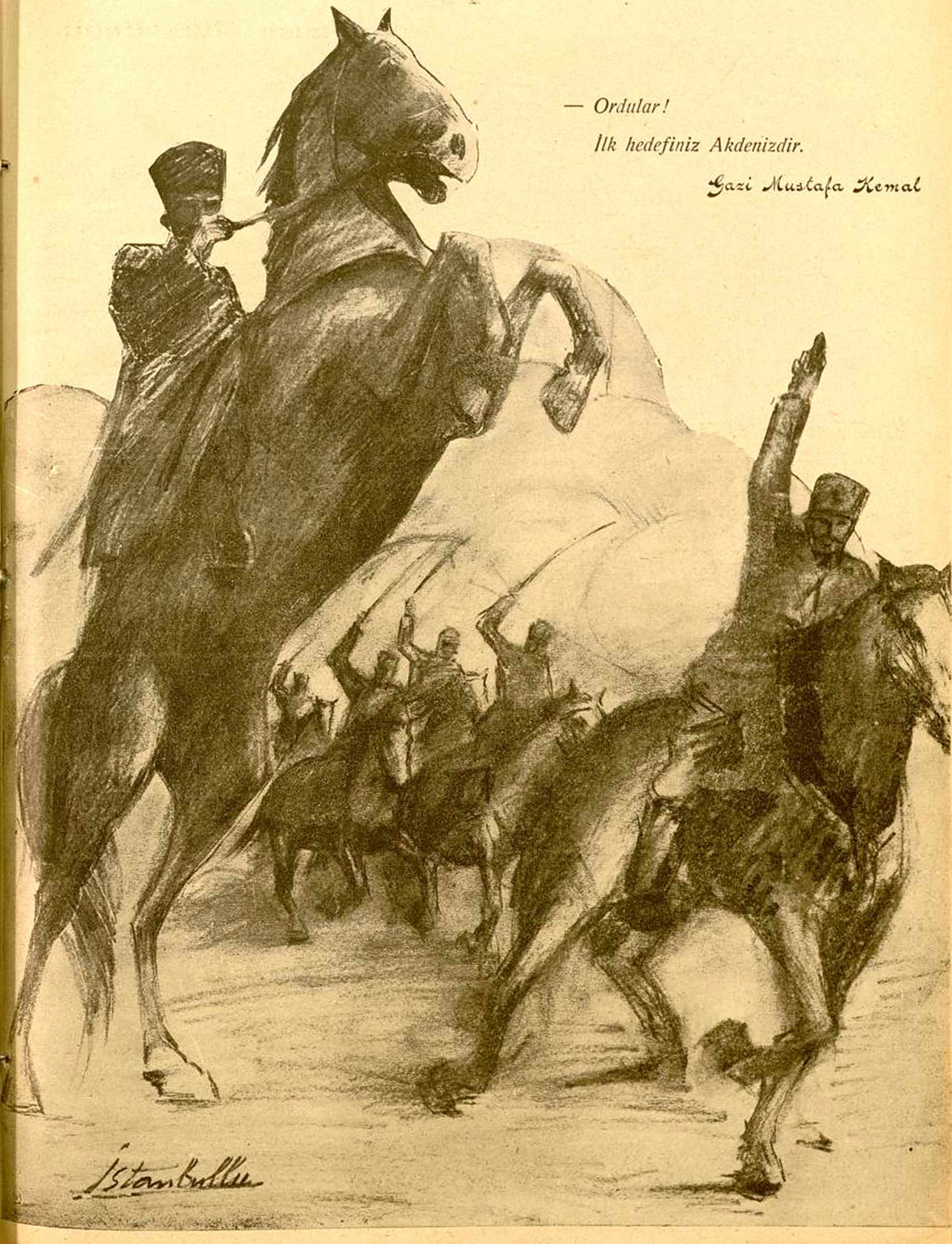

— *Ordular!*

İlk hedefiniz Akdenizdir.

Gazi Mustafa Kemal

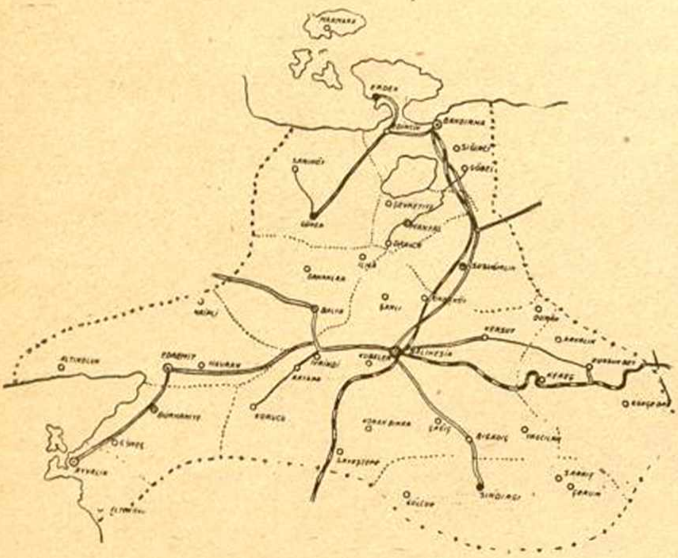

Balıkesir Vilâyetinin:

Genişliği :	14.315 Km.²
Şehirler nufusu :	114.976
Köyler nufusu :	380.425
Umum nufus :	495.401
Kesafeti :	34

Sekiz yılda nufus, yüzde on beş nisbetinde artmıştır.

Balıkesir Vilâyeti

Balıkesiri anlamak ve Balıkesirlilerle uzaktan tanışmak isterseniz, akşam üstü mutlaka « Atatürk parkı » na doğru uzanınız. Zaten düşünmenize vakıt kalmaz da.. bir kalabalık rüzgârı, sizi ihtiyarınızda olmaksızın, muhitin bu en güzel bahçesine doğru sürükler.

Muhakkaktır ki bu bahçe, Ankara, İstanbul ve İzmirdekiler müstesna olmak üzere, Anadolunun en güzel ve en iç açanıdır. Emsali arasında belki daha büyükleri vardır, fakat hiç birisi, Balıkesirin karşı yanına serpilivermiş olan bu park kadar muntazam, güzel plânlı, zarif yollu değildir.

Cumhuriyetin: Yapıcı eli, Balıkesrin en iyi, fakat pek yakın zamana kadar mezarlıktan ibaret metrük bir yerinde yeşilliklerin en lâtif ve hayat verici bir demetini yaratmıştır. Bunun içindir ki şehir baştanbaşa gezilecek yerlerle dolu olsa dahi yine her Balıkesirli ve Balıkesirde oturan her insan, hergün mutlaka bu güzel yeşilliğe doğru uzanmaktan kendini alamaz.

Balıkesrin her sınıf halkı buradadır. Ve memleketin bütün neş'eleri, bu yeşil köşenin binbir çiçek renkleri arasında dalgalanır.

Balıkesirin sosyal kalkınmasının en zarif tablosu da gene buradadır. «Egeli çocuk» un kaytsız kıyafeti yanında, Paristen daha iki hafta önce yayılan son

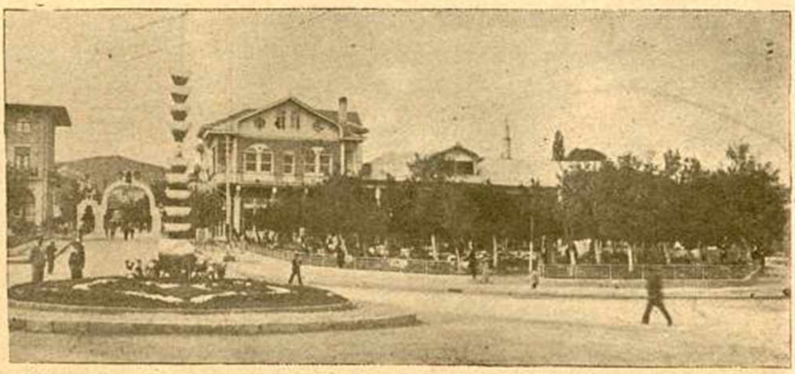

Balıkesir Cumhuriyet meydanı

Balıkesirin kazalarından: Bandırmada bir bayram günü

tuvalet örneklerine bu yerde rastlayabilirsiniz.

Balıkesir parkı başlıbaşına bir âlemdir. Hergün ziyaretçileri birkaç binden aşağı düşmez. Şehre kuş bakışı bir göz atınız: görürsünüz ki dört köşeden, şimendifer hattının öte yanına doğru sarkan bir şerit vardır. Bu, akşam yaklaşırken, Ege çocuğu, çiçek dostu, yeşillik perestişkârı Balıkesirlinin parka doğru akınıdır.

Balıkesir, uzaktan belki sadece mühim bir ticaret ve transit merkezidir. Yakından Balıkesir çok daha fazla birşeydir. Şair tabiat, bu yerlere en kudretli mısralarını yaratmıştır. Balıkesir topraklarında ziraat hazineleri yaratan tacir tabiat, daha içerlerde büyük bir şair kesilmiş, mahsul tarlalarını bedii tab-

Bandırmanın genel görünüşü

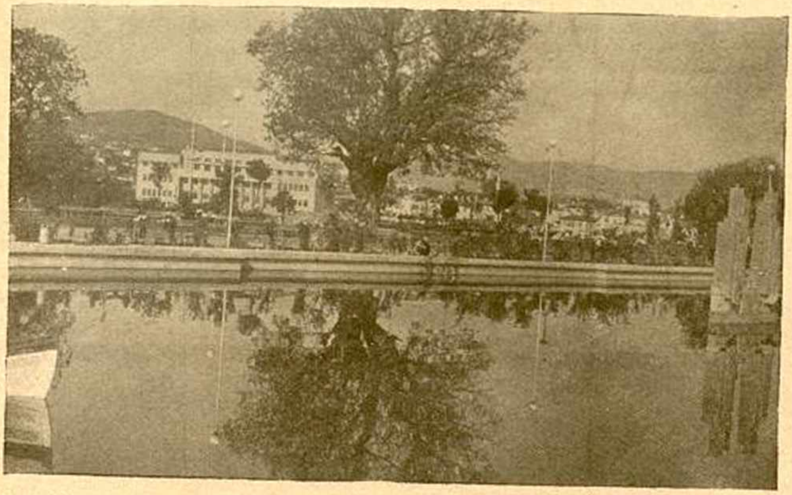

Balıkesir: Atatürk parkından güzel bir manzara

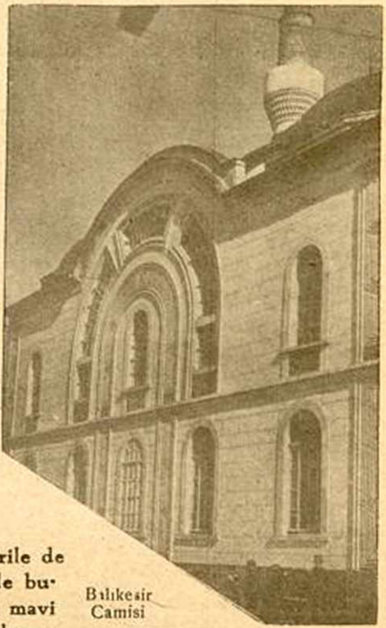

Balıkesir Camisi

lolarla bir o kadar daha süslemeğe heveslenmiştir.

Şehir ve civarı bakımından zengin dekorları ihtiva eden Balıkesire «vilâyet itibarile de bir tabiat şaheseridir» diyebilecek mevkide bulunuyoruz. Ayvalığın, EGE denizinin mavi sularına kapalı bir renk verecekmiş, gibi koyulaşan yeşil çamlıkları, Edremidin koyu kurşuni renklerle örtülmüş Zeytinli sırtları, Manyasın nazlı ve sakin gölü, Erdeğin ve Bandırmanın Marmara denizine bakan cazip tepecikleri, yeşillik perestişkârı Balıkesirliye hayat veren bir sayfiye ve mesireliklerdir. Bunların içinde geniş zeminler üzerine yapılmış bahçeler, korular, billûr kaynaklar ve mükemmel bir şekilde bina edilmiş taraçalar göze çarpar. Ayvalığın çamlı tepelerinde gülümsiyen güzelliklerin kolları arasına koşan yüzlerce insan, iş başında yorulmuş dimağlarını haftanın bir günlük tatili içinde yeniden zindeleştirir.

Balıkesir, tabiatın en fazla semih davrandığı yerlerden biri.. ve Balıkesirliler tabiatı ve yeşilliği en çok seven insanlardır.

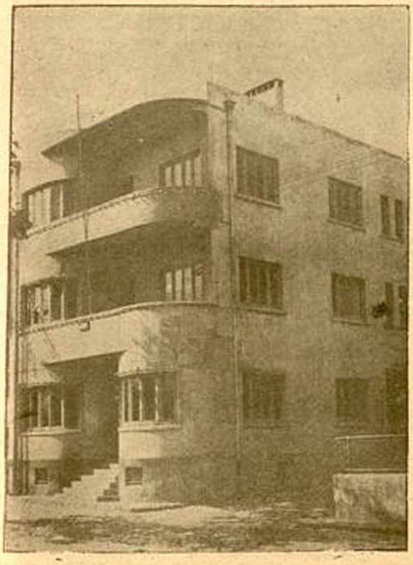

Balıkesir: Belediye binası

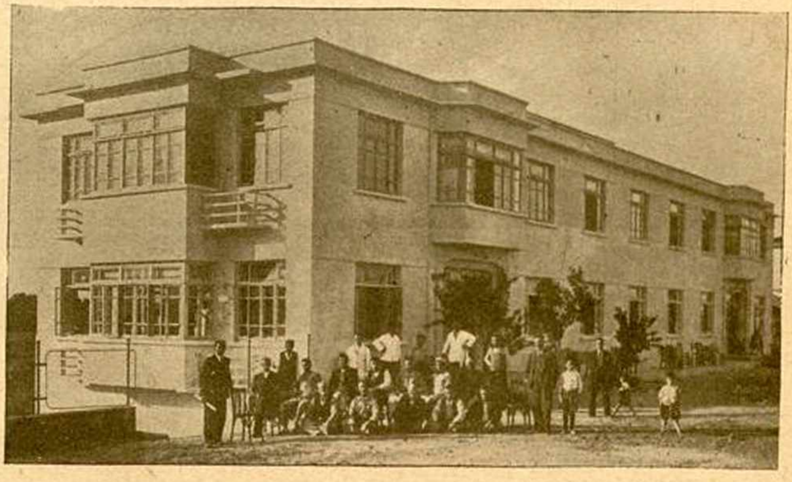

Gönen Kaplıcalarının önden görünüşü

Balıkesir: Vasıf Çınar caddesi

Balıkesir Valisi Recai Güreli Yapacağı İşleri Anlatıyor

Yarım Ay'ın Balıkesir husust sayısına girmek üzere Vali Bay Recai Güreli'den, bir mülâkat talebinde bulunmak üzere vilâyet makamına girdiğim sırada kendilerini yalnız bulmadım. İçeride fen adamları vardı. Ve vali, masasına serilmiş plânları tetkik ile meşguldu. Bana gösterdiği yerde oturarak yarım saat kadar bekledim. Böyle zamanlarda Recai Güreliden sıra almağa imkân olmadığını bildiğim için, işi bitinceye kadar rahatsız etmedim. Muğlayı bihakkın imar eden idare adamını, Balıkesir'de, yapı ve imar plânlarının serildiği masanın başında bir parça daha anladığımı zannediyorum. Onun bir plân başında, iyi bir mühendis kadar ihatalı ve fen adamlarının tenevvürüne medar olacak derecede mükemmel düşündüğü malûmum değildi. Hele "imtihan edicilikteki, hüneri.. Onda bu kabiliyeti de görünce kendisine « mühendis » sıfatı ile muhatap olmadığıma hayli sevindim.

İşi bitmişti. Mühendislere:

— Gidebilirsiniz..

dedikten sonra, bana döndü:

— Şimdi sizinle konuşalım. «Yarım Ay»ın seçtiği vilâyetler arasında Balıkesir'in de bulunması bizleri memnun eder. Suallerinizi hazır mı?

Sual hazırlamadığımı söyledim. Fakat sormak istediğim işler hakkında umumî bir istizahta bulunmama müsaade etmelerini rica edince, değerli Vali beni alâka ile dinliyerek şu beyanatta bulundu:

— Balıksir filhakıka hayatiyeti bol bir memlekettir. Burada güzel eserler gözünüze çarpar. Lâkin fazla hayatiyete malik memleketlerde medenî ihtiyaçların da o nisbette tezayüt edeceğine şüphe edilemez. Benim gözümle burada yapılacak birçok işler vardır. Bunları tesbit ettim. Merkezde bir hastane, bir Kız enstitüsü, bir Etnoğrafya müzesi ve Halkevi - Beden terbiyesi binalarile bir Stadyom yaptıracağım.

Hastane 200 yataklı olacaktır.

Ayvalık, Burhaniye, Bandırma ve Sındırğı kazalarında birer ilk okul binası inşasına karar verdik. Bu binalar münakasaya verilmiştir.

Hayvan cinsinin ıslahı üzerinde ihsâ işlerine ve tavuk istasyonu tesisine başladık.

Merinos işlerine atfedeceğimiz ehemmiyeti de kaydedebilirsiniz.

Bandırma ile Edremid kazaları şoseleri üzerinde yol ameliyesine başlandı. Hâlen silindirler işlemekte ve bazı ahşap köprüleri beton armeye tahvil etmekteyiz. Bu meyanda yeniden dokuz köpru yapılmıştır.

Vilâyet dahilinde bu yıl ziraatin yüzde yirmi beş nisbetinde artmış olduğunu sevinçle söyliyebilirim. Önümüzdeki hasat mevsiminin bize iyi neticeler vereceğine ümitle intizar ediyoruz. Bilirsiniz ki ziraî salâh, iktisadi harekete hız verir. Bundan en çok müstefit olacak köylerimizdir. Hasat mevsiminin bize vadettiği parlak netice elde edilince köy hareketleri üzerinde, bu vilâyet

Balıkesir Bay Valisi Recai Güreli

Balıkesir: Hukûmet konağı ve Halkevi

Balıkesirin mamur bir köşesi

için yeni sayılabilecek bir işim vardır: Nümune köyleri.

Bittabi bütün köyleri örnek haline getirmek gibi bir hayalden bahsetmiyorum. Fakat her kazamızda beş ilâ on tane "Nümune köyü" vücude getirmek, bilhassa Balıkesir gibi istihsal kudreti yüksek bir vilâyette pek mümkündür.

●

Vali Recai Güreli beden terbiyesi idare heyeti azaları arasında

Vali ile Eski Bir Konuşma

Muğla'nın kaybı bahasına Balıkesir'in kazandığı Recai Gürelinin, Muğla'nın kalkınmasındaki müessir faaliyetini tesbit eden Ağustos 1938 tarihli günlük bir Istanbul gazetesinde Hulûsi Günay imzasile neşrolunmuş bir yazıyı buraya aynen alıyoruz.

Onu kaybettikleri için önce İzmirli tanıdıkları, sonra da Tokatlılar hayli üzüldüler. O, nerede memuriyet yaptı ise, halkın sadece saygısını değil, ayni zamanda kalbini de kazanmağı pek iyi bildi. Yaman, fakat yerinde olan otoriterliği, enerji ve ateşinliği kendisini müstesna idareciler arasına pek çabuk soktu. Bugün onun adına «Çizmeli vali» diyorlar.

Onu İzmir'den ve Tokat'dan tanırım. Sessiz ve mütevaziane çalışır, lâkin muhakkak başarırdı. Gösterişten hoşlanmaz, alâyişi sevmezdi. Onu bu defa Muğla'da da hiç değişmemiş bir karakterin sahibi olarak buldum.

Muğla'ya niçin ve nasıl geldim?

Bu, seyahat için çizdiğim proğramın haricinde bir yolculuktur. Orta Anadolunun vilâyetlerinden birinde idim. Bir tamim okudular. Vekâlet tarafından gönderilmiş ve valilere hitap eden bu tamimde Muğla valisi Recai Güreli'nin isminden takdirle bahsolunuyordu. Yani Recai Güreli'nin eserleri altmış şu kadar vilâyete örnek olarak gösteriliyordu.

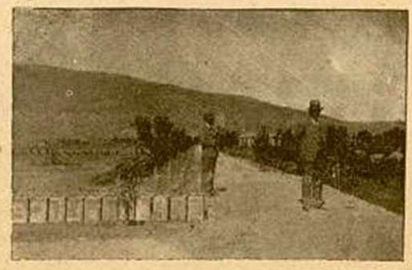

Balikesir Valisi bir tetkik esnasında

O halde Muğla ve mülhakatı çok değişmiş olmalıydı. Değişen bu beldeyi görmek arzusunu duydum. Biri bu.

Bir de başka sebep var:

Denizliye geldiğim zaman değerli mülkiye müfettişlerimizden Nihat Şenmanla karşılaşmıştım. Bana, mühim tebeddülât gördüğünden bahisle Muğlayı muhakkak surette görmemi ısrarla tavsiye etti. Bir tenkit adamının bu sözleri Muğla'yı görmek için doğan arzumu kuvvetlendirmeğe yetti. Üç senelik bir fasıla ile Muğlayı ikinci defa olarak görüyorum. Şehirde büyük bir değişiklik var. Kazaları ve kazalara giderken yol üstünde bulunan bazı köyleri de gördüm, hepsi değişmiş. Vilâyetin heyeti umumiyesinde, bir kalkınma hareketi vücut bulmuş. Köy ve köycülük davası üzerindeki hassasiyet bilhassa bu kalkınmayı temin eden âmillerin başında geliyor.

Sifad istasyonları, fidanlıklar, arı ıslah istasyonları, tavuk ıslah istasyonları... Köylerde damızlık hayvanlar, yeni okullar, en sarp ve tehlikeli zirvelerde yollar, temiz içme suları, su isaleleri, köy yolları, köprüler, köy konakları ve daha bircok şeyler yapılmış. Merkezde ve mülhakatta yeni inşaat faaliyeti ise hararetle devam ediyor. Vilâyetin beşyüz bin liralık daracık bütcesile bu bir

— Arkası 25 inci sayfada —

Balıkesir şehir hastanesinden iki görünüş

Balıkesir Halkevleri Hakkında

Balıkesir Halkevinin bugünkü inkişafında C. H. P. vilâyet idare heyeti değerli reisi Bay Pertev Etcioğlu'nun büyük himmeti sebkeylemiştir. Bütün yurdun iftihar edebileceği bu inkılâp müessesesinin canlı faaliyetini aşağıdaki satırlarda okuyacaksınız.

Yazan: Sadettin AKKURD

Balıkkesir Halkevi, Kemalizm Türkiyesinin dinamik uzuvlarından biridir. O, bu kuvveti Partiden ve onun da dayandığı asil Türk milletinin cevherinden almaktadır. Ebedî Şefimiz Atatürkün işaretlerile milletin bağrından doğan bu yuva, kendine lâyık olan bir enerjiyle bugüne kadar kendini her sahada göstermiş ve bütün Balıkesir halkını sinesinde toplamıştır. O, her zaman icin Balıkesirlilerin çok sevdiği bir yuvadır. Onun içindir ki Balıkesir: Halkevile, Halkevi de Balıkesirlilerle ne kadar övünse yerindedir.

Balıkesir C. H. Partisi Başkanı
Pertev Etcioğlu

Balıkesir C. H. P. vilâyet idare heyeti

Balıkesir Halkevi 24 Şubat 1933 senesinde kurulmuştur. Aradan geçen yedi senelik bir zaman zarfında çok büyük başarılar yarattı. O, kendine örnek olarak, sinesinde doğmuş olduğu kahraman Türk milletini seçti. Ve bütün gayesi ona lâyık olacak bir şekilde kendini hazırlamaktı.

Türk milleti istiklâlini kazanmak için kahramanca çarpıştı ve onu hakketti. Fakat benliğini anlayabilmesi için de cehaletle mücadele etmesi lâzımdı. İşte Halkevi buna karşı bir cephe açmıştı. Onun içindir ki Balıkesirliler bu mukaddes yuvada toplandılar... ve cehaleti mağlûp ettiler. Halkevi istediği

Balıkesir Halkevi Başkanı avukat
Sadık Deniz

Balıkesir Halkevi idare heyeti azâlarından bir gurup

Balıkesir C. H. P. binası

enerjiyi Balıkesirlilerden temin etti. Balıkesirliler de susamış oldukları yenilikleri Halkevinin sinesinde fışkırır buldular, ona dört elle sarıldılar, sarılıyorlar da.

Halkevi Kaynak dergisi neşriyat müdürü Abdi Ağabeyoğlu

Şüphesiz Balıkesir Halkevi bugünkü vaziyetine yükselinceye kadar karşısına bir çok engeller çıktı: Fakat hiç birinden yılmadı. Bilhassa bu cihetten Halkevine çok yardımı dokunan Esad Adilden bahsetmeyi bir borç bilirim. Partimizin kurmuş olduğu sağlam temellere dinamik bir memba vücude getirmek için çok çalışmıştır. Bundan sonraki devirlerde Halkevi reisi bulunan ve şimdi saylav olan Feyzi Sözener, Halkevini tam verimli bir şekle koymuştur.

Bugünkü vaziyette Balıkesir Halkevinin faal olarak dokuz kolu vardır: Tarih ve Edebiyat, Ar. Gösterit, Spor, Sosyal yardım, Halk dersaneleri ve kürsüleri, Kitap sarayı-basım, Köycülük, Müze ve sergiler.. Bu kollara kayıtlı olan 105 kadın ve 917 erkek olmak üzere 1022 üye vardır. Ayrıca haftanın muayyen günlerinde lisan kursları da tertip edilmiştir.

Bihassa Halkevinin temsil kolu tam bir metod halinde faaliyetine devam etmektedir. Haftanın muayyen günlerinde halka ve köylüye muhtelif temsiller verilmektedir. Ayni zamanda halk için faydalı olan bazı filimler de getirtilerek Halkevi salonunda halka ve köylüye gösterilmektedir.

Bugün Halkevi reisi Sadık Deniz ve mesai arkadaşları tam bir enerjile çalışarak Halkevinin verimini bir kat daha arttırmağa gayret etmektedirler. Bilhassa Balıkesirin değerli valisi Reçai Gürelinin de bu hususta göstermiş olduğu yakın alâka ve yüksek gayretler sayesinde Balıkesir Halkevinden daha bir çok muvaffakıyetler bekleyebiliriz.

C. H. P. kaza idare heyeti başkanı Vasıf Ispartalı

Balıkesir vilâyetine dahil olan kazaların hemen ekserisinde Halkevi açılmıştır.

Ayvalık: 22 Şubat 1935 tarihinde açılmıştır. Dil - Tarih, Edebiyat, Ar - Gösterit, Spor, Sosyal yardım olmak üzere beş faal kolu vardır. Bu kolların 41 kadın 261 erkek olmak üzere 302 üyesi vardır. Ayvalık Halkevinin temsil ve ar kolları dehşetli bir faaliyetle çalışmaktır. Vermiş oldukları bir çok temsil ve konserlerle halkın büyük sempatisin kazanmıştır.

Edremit: Edremit Halkevi 22 şubat 1935 yılında kurulmuştur. Evin sekiz faal şubesi vardır ve halen bu kolların 96 kadın 552 erkek üyesi vardir. 1937 senesi müze kolu da bu şubelere katılmıştır. Edremit Halkevinin de temsil ve ar şubeleri hummalı bir faaliyetle çalışmaktadır. Müteaddit defalar vermiş oldukları temsil ve konserler cidden şayani takdirdir.

Bandırma: 23 Şubat 1937 de kurulmuştur. Evin sekiz şubesi vardır. Bu kolların 544 üyesi mevcuttur. Bandırma Halkevinin bilhassa gösterit ve spor kolları çok iyi randmanlar alacak şekilde çalışmalarına devam etmektedirler. O şimdiye kadar birçok çaylı toplantılar yapmıştır.

Türk Dili gazetesi sahibi Hayrettin Karan

Gönen: Gönen Halkevi de 23 Şubat 1936 senesinde kurulmuştur. Faal olarak sekiz şubesi vardır. Bu şubelerin de 361 üyesi vardır. Evin şimdiye kadar tertip etmiş olduğu müsamere ve konferanslar halkın büyük takdirini kazanmıştır.

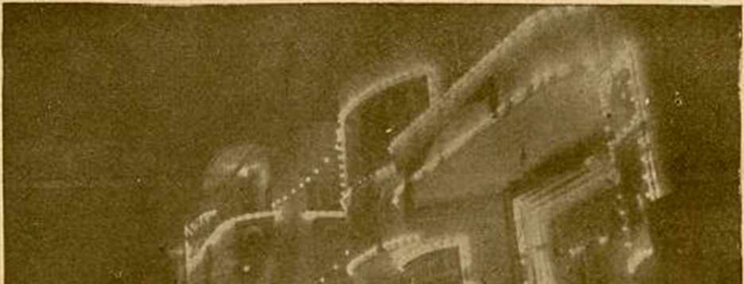

Balıkesir C. H. P. binası bir bayram gecesinde

Balıkesir Halkevinde verilen kostümlü balolardan birinde millî kıyafetliler

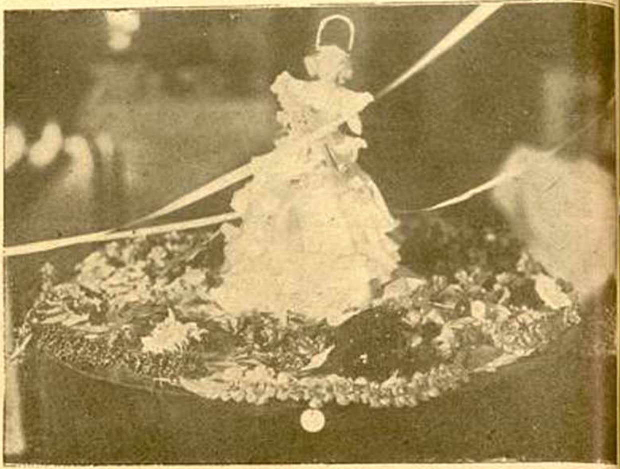

Halkevi Çiçek Sergisinde teşhir edilen eserlerden

Bürhaniye: 21 Şubat 1937 senesinde açılmıştır. Altı faal şubesi vardır. Bu kolların yedisi kadın, üç yüzü erkek olmak üzere 307 üyesi vardır. Muhtelif zamanlarda gösterilen temsiller halkın sempatisini kazanmaktadır.

Balya: Balya Halkevi 20 Şubat 1938 senesinde kurulmuştur. Beş şubesi vardır. Bu kolların sekizi kadın ve 170 i erkek olmak üzere 178 üyesi mevcuttur. Evin göstermiş olduğu canlı faaliyetler halkın büyük muhabbetini kazanmıştır.

Sındırgı: 19 Şubat 1938 senesinde kuruldu. Beş faal şubesi vardır. Sındırgı Halkevi iki senelik bir zaman zarfında çok buyük faaliyetler göstermiştir. Bilhassa spor kolunun muntazam bir metod dahilinde çalışmasına devam etmekte olduğunu görüyoruz. Bu irfan yuvalarından daha çok şeyler bekler ve büyük başarılar dileriz.

Balıkesir Halkevindeki kostümlü balolardan

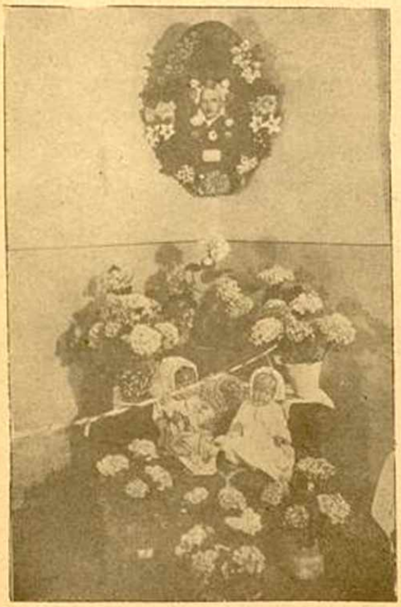

Sergide büyük takdir kazanan eser

Balıkesir Halkevinin çiçek sergisinde (x) vali (xx) general de bulundular

Balıkesir Halkevi Çiçek, Dikiş, Biçki sergisinden

Balıkesir Halkevi çiçek ve dikiş kurslarında

Balıkesir Halkevi futbol takımı

Balıkesir Halkevi güreş takımı

Balıkesir Halkevinde şapkacılık kursuna devam edenler

Balıkesir Halkevi temsil heyeti

Halkevi temsil heyeti tarafından oynanan (Kafa Tamircisi) piyesinden bir sahne

Balıkesir bandosu

BALIKESİRDE
SOSYAL HAYAT

Balıkesirin Sosyal yükselmesinde büyük himmetleri görünen eski vali B. Ethem Aykut

Balıkesirin eski valilerinden (şimdi matbuat umum müdürü) B. Salim Gündoğan, nutuk irad ederken

Balıkesirde sosyal hayatın bugünkü inkişafa kavuşmasında gece toplantılarının ve muhtelif vesilelerle sık sık tertip edilen konferans, müsamere ve baloların büyük hizmeti vardır.

Yurdun her yanında balo hayatının henüz tamamen denecek derecede revaç bulmadığı sıralarda bile Balıkesir bu hayatla ünsiyet peyda etmiş bulunuyordu. Bu yüzdendir ki Balıkesirin ictimaî yaşayış tarzında bariz bir tabiîlik okunmaktadır; alışkanlığın husule getirdiği tabiîlik... Bugün Balıkesirin münevver muhitinde baloyu, fevkalâde gecelerin hususiyeti halinde telâkki etmeyen kalabalık bir zümre vardır. Fakat bu zümre telâkkide tabiîleşmekle beraber asla lâubalı olmuş değildir. Bundan da anlaşılıyor ki inkilâbımızın içtimaî esaslarından birine, ifrat ve tefrit yollarına sapmaksızın muhitinde intibak mevkii vermiş ve bu suretle medenî bakımdan ön safa geçmiş memlekelerimiz arasında Egenin şimalini kaplayan bu en güzel şehir de yer almıştır.

Kızılay bayramında bir genç kız nutuk söylerken

Burada gece hareketleri belkide gündüzleri görülen hareketin üstünde bir seyyaliyet almıştır, dersek hiç te mubalağa yapmış olmayız. Şehirde balo ve gece toplantılarının yeni bir hız ve istikamet almasında «Şehir kulübü» nün büyük tesiri görülmüştür. Bu müessese Balıkesirin medenî ve içtimaî dav-

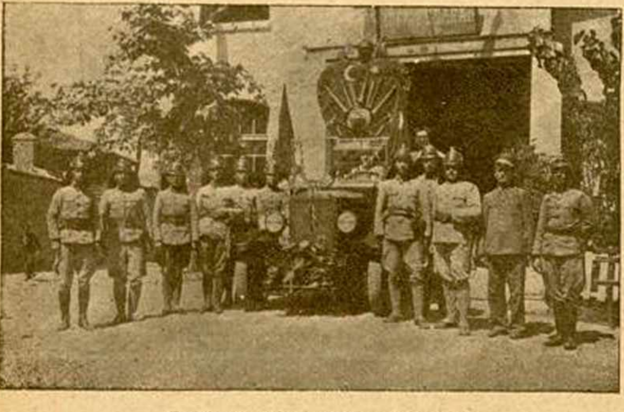

Balıkesir itfaiyesinden bir gurup

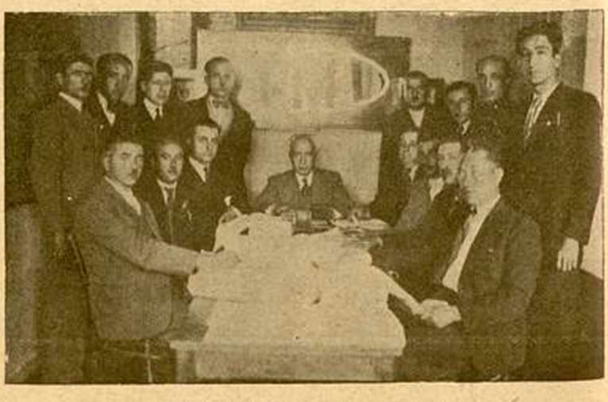

Balıkesir beldieyesinde bir toplantı

tanışına adeta öncü olmuştur. Bu kulübün bahçesile karşı yanındaki Orduevi bahçesi halkın muzik ihtiyacını tatmin etmek üzere azamî gayret sarfetmektedir.

Balıkesirde sinemaya ve sahneye karşı büyük rağbet gösteriliyor. İstanbulun en maruf sazendelerile variyete numaralarının sık sık celp Olunması, Balıkesirin sahneye ve müzike karşı gösterdiği alâkaya güzel bir vesika teşkil eder.

Vali Recai Gürelinin, tiyatronun ancak kültürel bir vazife görmesi lâzım geldiği noktasında tevakkuf ettiği için, bu yaz Balıkesire uğrayacak hey'etlerin repertuvarının ciddi olmasına bilhassa ehemmiyet vereceğini, alâkadarlar memnuniyetle söylüyorlar..

Balıkesirde radyo da çok taammüm etmiştir; denilebilir, hemen her yanda radyoya tesadüf edilmektedir. Medeniyetin bu güzel sesi, Balıkesirin çeşitli cazibeleri arasına karışınca şehrin üzerindeki tatlı tesiri bir okadar daha çoğalıyor.

Yukarıdanberi yazdıklarımdan da anlaşılır ki Balıkesirde eski taasuptan eser kalmamış, tesettür denilen umacı kıyafetler artık tarihe karışmıştır.

Caddelerine bir bakış, Balıkesirdeki toplu kalkınma ve imar hakkında pek iyi bir fikir verir. Ve bu manzara karşısında, insanın yıllardır belediye reisliğini büyük bir liyakatla başaran Naci Kodanaz'i alkışlayacağı gelir.

Balıkesirlilerin temiz giyinişi dahi bilhassa dikkat nazarlarını celbediyor. Balıkesir caddelerini dolduran zarif tuvaletleri, büyük medenî merkezlerde rastlanılanlardan hiç te geri kalmıyacak kadar güzel bulduğumu itiraf etmeliyim.

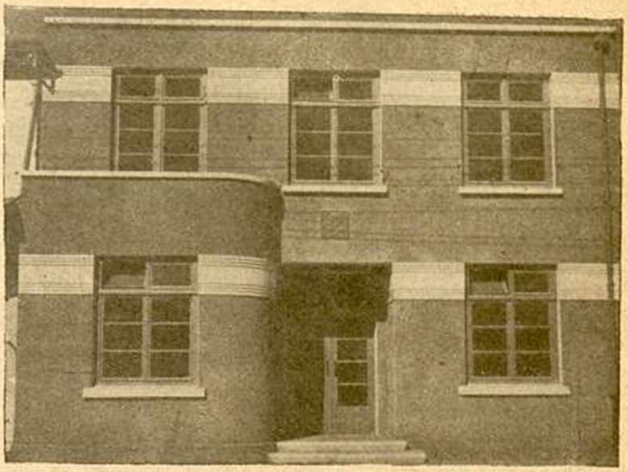

Balıkesir kütüphanesi

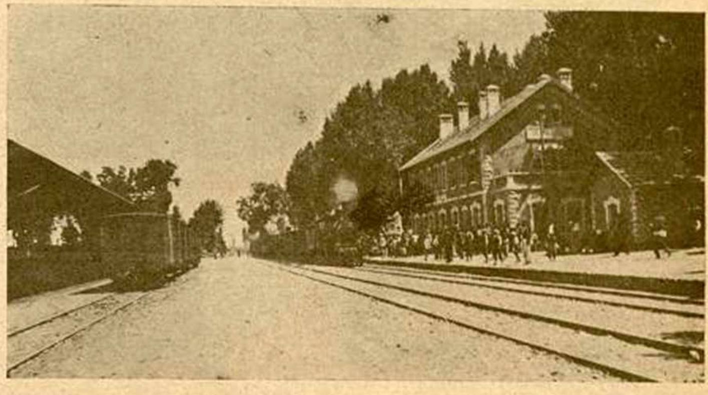

Balıkesir istasyonuna giriş

Balıkesirde kanalizasyon işleri

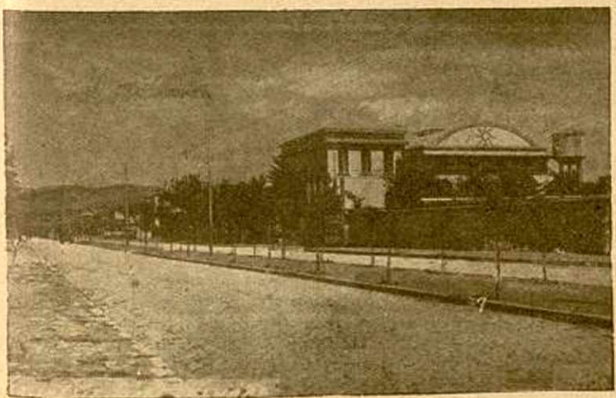

Balıkesir elektrik santralı

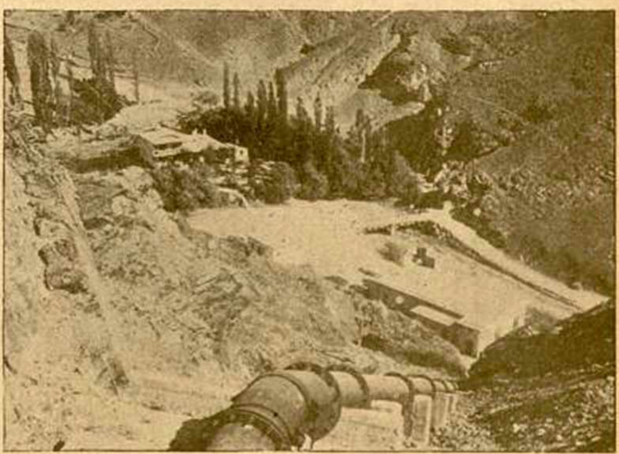

Balıkesir elektrik fabrikasından bir görünüş

TARİHÇE

Balıkesir Hakkında Tarihî Bilgiler[*]

Kâmil SU

Manisa, İzmir, Çanakkale, Bursa, Kütahya vilâyetlerile hududlanan Balıkesir; Anadolunun en eski devirlerinde, Mizya adını alan arazi parçası üzerindedir. Mizya tarihinin meşhur vak'alarına sahne olmuş ve birçok devletlerin eline geçmiştir. En eski devirlerde Mısırlıların, Lidyalıların, İranlıların istilâlarına uğramış; İskenderin İran hükümdarı Kodaman Dara ile yaptığı (Granik çayı) muharebesinden sonra Makedonyalıların eline geçmiştir.

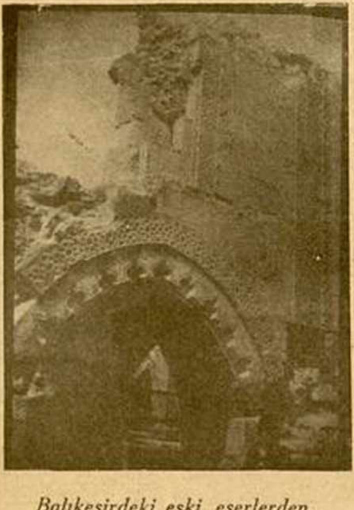

Balıkesirdeki eski eserlerden

Balıkesir vilâyetinde bulunan eski eserlerin bir kısmı

İskenderin ölümü ile kumandanları arasında, imparatorluğun bölüşmesi yolunda yapılan mücadelelerde Mizya, Trakyaya hâkim olmuş olan Lizimak'ın eline geçiyor.

Lizimak'ın, Selefkus ile yaptığı harpte, maktul düşmesi üzerine arazi üzerinde, hazinedarı Fileter tarafından müstakil Bergama krallığı teşkil ediliyor.

Milâddan evvel 129 tarihlerine doğru Bergamanın Romalılar tarafından ilhakı üzerine Mizyanın diğer kısımları da Romalılar eline geçiyor.

Daha sonra Bizanslıların eline geçmiş olan bu belde, yedinci asrın ikinci yarısında, Arapların Bizansı ilk muhasaraları sırasında Müslümanlar tarafından yağma ediliyor. Emeviler zamanında İstanbul ikinci defa da karadan ve denizden muhasara edildiği zaman Mizyanın Müslümanlar tarafından yağması tekrarlandığı gibi Bergama da zaptediliyor.

XI. inci yüzyıl ortalarına doğru kurulan Türk Selçukî devleti pek kısa bir zamanda inkişaf ediyor. Devletin kurucusu olan Tuğrul Bey Gürcistan, Taberistan, Harzem, İsfahan, Azerbaycan sahalarını zapt ederek devleti, merkezi Rey şehri olmak üzere büyük bir imparatorluk haline koyuyor.

Tuğrul beyden sonra bu imparatorluğun başına geçen Alparslan gözünü Anadoluya çevirmiştir. Selçukîlerin Anadoluya tecavüzleri daha Tuğrul Bey zamanında başlamıştır. Fakat Alparslanın, Romen Diyojenle 1071 yılında Malâzgirtte yaptığı savaşın büyük bir zaferle neticelenmesi Bizansın tamamen mukavemetini kırmış oluyordu. 1071 yılı zaferi Türklerin Anadoluda tekrar ve kat'i olarak yerleşmesi gibi büyük bir netice verdi.

XI. inci asrı takip eden yıllarda Anadolu Selçukîleri Haçlılarla, Bizanslılarla, daha sonra Anadoluda hüküm süren diğer Türk beylerile yaptıkları mücadelelerde galip gelerek XIII üncü asırda Anadolu birliğini temine muvaffak oldular. Bu arada Balıkesir ve havalisi de Selçukîlerin eline geçti.

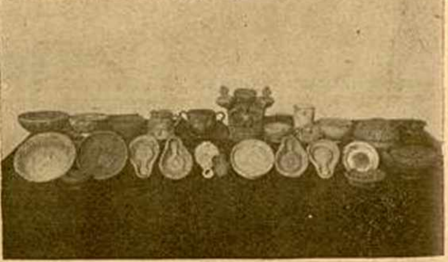

Balıkesir vilâyetinde bulunan eski eserlerin diğer bir kısmı

[*] Bu yazı (XVII ve XVIII) inci Yüzyıllarda BALIKESİR Şehir Hayatı) adlı eserden iktibas olunmuştur.

Balıkesir şehir kulübü

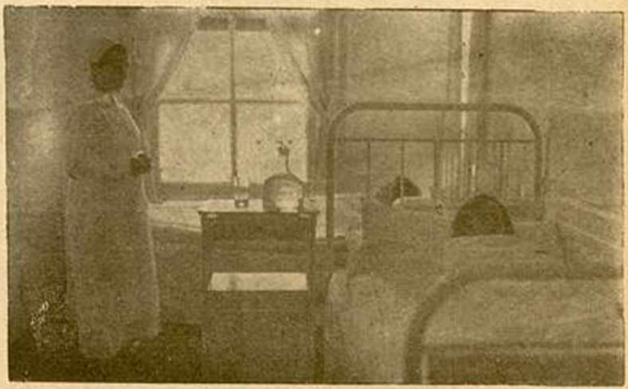

Balıkesir Doğumevi

XIII üncü asır sonları, Anadolu siyasî vaziyetinin en karışık bir çehre gösterdiği zamandır. Bu zamanda Anadolunun bir kısmında, Konyada, Konya Selçukîleri hükümet sürüyordu. Anadolunun şark taraflarına hâkim olan İlhânî devleti, ayni zamanda Konya Selçukîleri üzerinde metbuluk iddiasında idi. Garbî Anadolunun bir kısmı Bizanslıların, bir kısmı da Selçukî sultanını metbu tanıyan ve fakat dahilî idarelerinde müstakil hareket eden Selçuk uç ümerasının elinde idi.

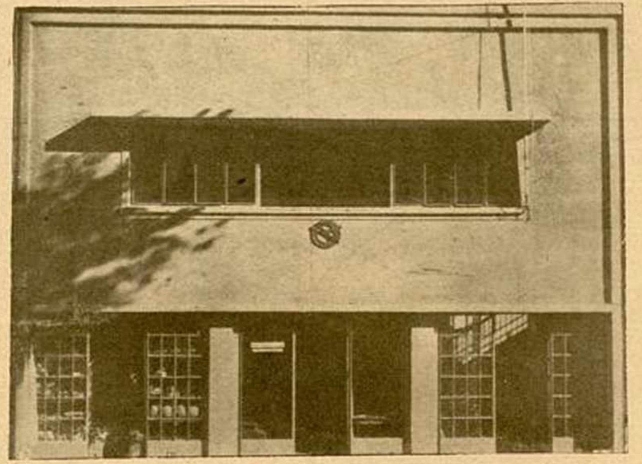

Balıkesirde asrî fırın

Selçukî devletinin son zamanlarına doğru, hattâ metbularile mücadeleye girişen bu beylerin en mühimleri Karaman, Germiyan, Eşref ve Hamitoğulları idi.

Danişmentler devletini kuran Danişment Gazinin torunlarından olup Germiyan ordusu kumandanlığında bulunan Karesi Bey, Anadolu fütuhatı sıralarında Balıkesir, İdincik, Turova, Edremit, Çanakkale, Bergama taraflarını zaptetmişti. Karesi Bey zamanında bu beyliğin tamamı İdincik, Manyas, Bergama, Edremit, Kemer Edremit, Pınarhisar, İvrindi, Ayazment, Bigadıç Mendehurya, Sındırgı, Gördes, Demirci, Kızılca Tuzla, Başgelenbe, Mürt (Fırt) kasabalarından ibaretti.

Çanakkale sahillerile Çandarlı limanında bir donanma vücude getiren ve kendisine Balıkesir kasabasını merkez yapan Karesi Bey XIV üncü asrın ortalarında ölmüştür. Türbesi Balıkesirde (Fakıh Mustafa) mahallesindedir. Karesi Beyden sonra Aclân Beyin emîr olduğunu söyliyen Ahmet Tevhit, Emir olduğu tarih ile öldüğü tarih malûm olmadığına işaret ediyor. [1]

Aclân Beyden sonra bu imaretin başına Demirhan geçiyor. Bunun zamanında kardeşi Yahşi Bey Bergamada hükûmet sürmüştür. Bunların zamanında çok kuvvetli bir donanmaya malik olan Karesi Beyliği, Rumlarla yaptığı deniz muharebelerile şöhret kazanmıştır. Rum memleketlerine ipek ve lâden ihraç eden Karesi Beyliği ayni zamanda çok ucuzluktu.

Demirhanın fena idaresi halkı kendisinden nefret ettirmiştir. Bütün memleket ayân ve eşrafının ittifakı ile ümeradan Hacı İlbey Orhan Beye gön-

— *Arkası 25 inci sayfada* —

[1] Tarih Encümeni Mecmuası C. II. S. 565.

Balıkesirin yeni zahire hali

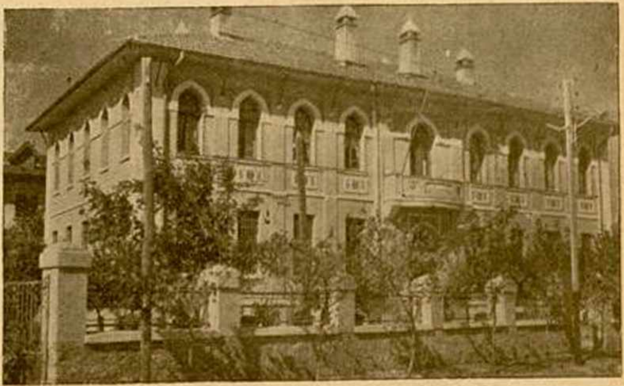

Balıkesir İnhisarlar binası

Balıkesirde Zengin İstihsalât

Balıkesir'in başlıca servet menbaı olan zeytin ve tütün hakkında, Cümhuriyetin onbeşinci yılı münasebetiyle neşrolunan broşürde rakamlara dayanan tafsilatlı yazıyı buraya aynen alıyoruz:

Balıkesir vilâyeti mıntakasının ziraate elverişli 324.000 hektar arazinin altıda birini kaplıyan ve takriben 54.000 hektar vüsatindeki zeytinlikler müstakil bir ziraat halindedir. Memleketimizin en kesif ve mahsüldar zeytinliklerinin bulunduğu Balıkesir vilâyeti Türkiye zeytinyağ istihsal yekûnunun % 52 - 57 sini temin etmektedir. Ayvalık, Bürhaniye, Edremit zeytinciliğinin istihsal gayesi zeytinyağ, Bandırma ve Erdek kazaları zeytinciliğinin istihsal gayesi ise sofralık siyah salamura zeyintindir.

Vilâyetin beş kazaya inhisar eden zeytincilik ziraatının istihsal ve iktisadî vaziyeti aşağıdaki cetvelde hulâsa edilmiştir.

Kazası	Zeytinlik hektar	Ağaç adedi	Dane rekoltesi kilo Vasatî Azamî	Yağ rekoltesi kilo Vasatî Azamî	Salamura kilo	Fabrika	Menğene	Sabunhane
Ayvalık	18.000	1 500 000	20 - 48.000.000	4— 8 000.000	—	27	11	12
Bürhaniye	12 000	1 500.000	15— 20 000 000	2 - 4 000.000	—	23		5
Edremit	20 000	1 900 000	25— 45 000.000	5— 7 000.000	—	35		3
Erdek	2 500	468.0 0	3— 4 000 000					
Bandırma	1 500	150 000		1.000 000	3— 4.500 000	4	32	1
Yekûnlar	54.000	5 518.000	63 - 117 000.000	12—20 000.000	3 – 4 500 000	89		21

Zeytinin memleket ziraat ve iktısadiyatında tabiî gelir menbalarından biri olabileceğini idrak ve takdir eden rejim, bu işe de el koymuş, evvelâ zeytinin ziraat, ilim ve senayi fenninde mütehassıs elemanlar Avrupada yetiştirilmiş ve memleket zeytin sahaları bir kaç mıntakaya ayırarak Balıkesir Vilâyetinde de sırf zeytinliklerin bakım ve ıslahı, yağhane ve fabrikaların rasiyonalizesini istihdaf eden Zeytincilik Mıntaka Mütehassıslığı teşkilâtı kurulmuştur.

1934 senesinden beri faaliyete geçen bu teşkilât memurları, büro ve kırtasî işlerden âzâde olarak ayın yirmi gününde seyyar vazifelerile zeytinliklerde zıraî asayişin tesisine, her sene zeytin budama ve bakım kurslarının açılmasına, zeytin bakım işlerinin bizzat müstahsile gösterildiği köy örnek zeytinliklerin ihdasına, yabani zeytinliklerin aşılanma ve yeni zeytinliklerin fennî bir gösterici nezaretinde tesisine, yağhane ve fabrikalara bir çok fennî tedbirlerin alınmasında ve müstahsili pratik zeytincilik neşriyatı ile tenvir ve irşada oğraşarak vazife görmektedirler.

Balıkesir vilâyetinin sofralık ve yağ istihsalinde şöhret kazanmış olan Erdek, Ayvalık, Edremit ve Bürhaniye zeytin nevilerini memleketin diğer mıntakalar zeytinliklerine teşmil ederek memleket istihsalâtını iyi evsaflı zeytin nevileri yetiştirmek gayesile, bu seneden itibaren zeytin aşı çubuğu dağıtılmış ve ilk tecrübe senesinde Çanakkale, Antalya, Muğla, İçel ve Gaziantep mıntakalarına 60 bin zeytin aşı kalemi tevzi edilmiştir.

Edremitte 466, Ayvalıkta 251, Bürhaniyede 298 ve Bandırma ve Erdekte 208 olmak üzere 1325 zeytin budayıcısı kurslara tâbi tutulmak suretile yetiştirlmiştir.

Erdekte 8, Edremitte 15, Bürhaniyede 17 ve Ayvalıkta 2 olmak üzere köy malı avarız zeytinliklerinden ayrılmak ve köy bütçelerinden tesis ve bakım tahsisatları temin edilmek suretile 42 köy örnek zeytinliği ihdas edilmiştir.

1934 senesindenberi Ayvalıkta 22.000, Bürhaniyede 60.000, Edremitte 45.000 ve Erdekte 1.000 olmak üzere 128.000 dikme dikilmek suretiyle 12,800 kadar yeni zeytinlik tesis edilmiştir.

Yağhane ve fabrikalarda yapılan tenvir, irşat ve alınan tedbirler sayesinde mıntaka yemeklik yağ istihsal nisbeti her sene biraz daha artmaktadır.

Tütün: Vilâyet hudutları içinde 1.000.000 kilosu Sındırgıda, 400.000 kilosu Ayvalık - Altınovada, 500.000 kilosu Balıkesir merkezinde ve 100.000 kilosu da Bandırma (Kapıdağ), Manyas Susurluk ve Dursunbeyde olmak üzere senede 2.100.000 kilo tütün istihsal edilmektedir.

İstihsal edilen tütünlerin %60 ı ihracat tüccarları tarafından satın alınmakta, İzmir ve İstanbuldaki imalâthanelerde işletildikten sonra Amerika ve Avrupaya ihraç edilmektedir. İstihsâlin %40 ı İnhisarlar idaresi tarafından satın alınarak İzmir, İstanbul ve Bandırma imalâthanelerinde işletildikten sonra sigara yapılmak üzere fabrikalara sevkedilmektedir

Tütün müstahsilinin eline senede vasatî olarak 1.250.000 lira geçmektedir.

Cumhuriyet devrinde mevkii tatbike konulan 1701 ve 2506 sayılı kanunlarla memleket tütünlerinin daha nefis yetiştirilmesi, yaprakların iyi ve temiz denk yapılması ve binnetice kalite noktasından değerinin artması temin edildiği gibi; tütün ziraatına olan vukuf ve ehliyetlerinin artması için mahsulün kırma, kurutma ve denkleme zamanında eksperler köylere çıkartılmış ve ekicilere amelî ve nazarî öğretmelerde bulunulmuştur.

25 - 10 - 1938 den itibaren mevkii meriyete girmiş olan 3437 sayılı Tütün ve Tütün inhisarı kanunu, tütün zeriyatının daha ziyade inkişafı, ticarî kıymeti olmayan tütün yetiştiren yerlerde zeriyat yapılmaması ve zeriyatın rasyonelleştilmesi gayelerini istihdaf etmektedir.

Neşredilen kanunlar ve İnhisarlar İdaresi tarafından tevzi edilen tütün hastalıklarile mücadele ve zeriyat usulleri broşürleri ve ihtiyacı olan ekicilere zamanında avans ve sargılık çul dağıtılması gibi yapılan yardımlar, tütüncülüğümüzün geniş adımlarla inkişafını temin etmektedir.

Cumhuriyet devri kadınlarımıza da geniş bir iş sahası açmıştır. Bu cümleden olarak İnhisar İdaresinin Bandırmada açtığı tütün imalâthanesinde 200 kadın işçi çalışmakta ve senede yarım milyon kilo tütün işlenmektedir.

Bu imalâthanede yetiştirilen mütehassıs tütün işçileri civar kazalarda tüccar ve kumpanyalar tarafından açılan imalâthanelerde de çalışmaktadırlar.

İnhisarlar İdaresinin Balıkesir, Bandırma, Gönen, Sındırgı ve Ayvalıktaki tütün bakım evlerinde istihdam edilen muvakkat işçilerin tütün ekicilerinden alması tercih edilmekte ve bu işçiler, bakım evlerinde tütünün muhafazasına ait öğrendikleri usulleri köylerinde kendi tütünlerine de tatbik etmekte ve bundan iyi neticeler alınmaktadır.

Cumhuriyet devrinden evvel ahşap ve gayri fennî depolarda muhafaza edilen tütünler, hastalık devresi olan fermantosyonu arızalı olarak geçirmekte ve bu yüzden ekiciler mutazarrır olmakta idiler.

Tütünlerin iyi bir surette muhafazalarını temin ve hastalık devresi olan fermantasyonu arızasız olarak geçirebilmeleri için, Cumhuriyet devrinde, İnhisarlar İdaresi tarafından Balıkesir ve Gönende fennî tütün bakım evleri yapılmıştır.

Bandırma ve Sındırgıda yaptırılacak fennî tütün bakım evi ve imalâthanelerinin de projeleri hazırlanmıştır.

Bulundukları yerleri imar ve memurların sıhhî binalarda çalışmalarını temin için Balıkesir, Bandırma ve Gönende yeni ve modrn İdare binaları yaptırılmıştır.

Balıkesirde şehir haricinde yapılan teknik ve modern barut depoları da, inhisarlar idaresinin Cumhuriyet devrinde yaptığı tesisattandır.

Mamûl tütün ve sigara satışları son yıllarda bariz bir surette inkişaf etmektedir. Bu inkişaf, bilhassa kaçakçılığın ciddî ve mütemadî takibinde ve halkın da kaçaktan ziyade inhisar mamulâtına rağbet göstermiş olmasından ileri gelmiştir.

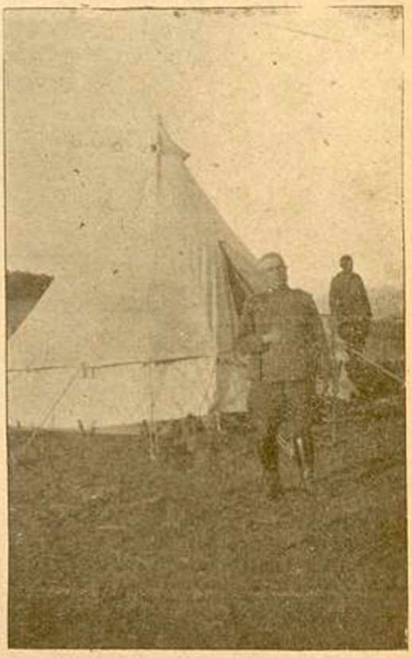

Değerli Komutan Albay Şevket Omay

Albay Şevket Omay

Balıkesir'de yeni teşekkül eden piyade alayının Komutanlığına Adana askerlik dairesi reisi Albay Şevket Omay tayin edilmiş ve mumaileyh Balıkesire gelerek yeni vazifesine başlamıştır.

Bay Şevket Omay, Balıkesir ve Adanadaki memuriyetlerinden evvel Bolu piyade alayının Komutanı idi. 1937 senesinde mensup bulunduğu Kocaeli fırkası tarafından yapılan manevrada harekâtı büyük bir dirayetle idare ederek alayına muvaffak ve galip netice kazandırmış olduğunu, o zaman manevrayı takibeden bir muharririmizin notlarile tesbit etmiştik. Kıymetli Komutanı, yeni vazifesi münasebetile tebrik ve büyük muvaffakıyetler temenni ederiz.

Köy Gezintisi ve Köy Kalkınması

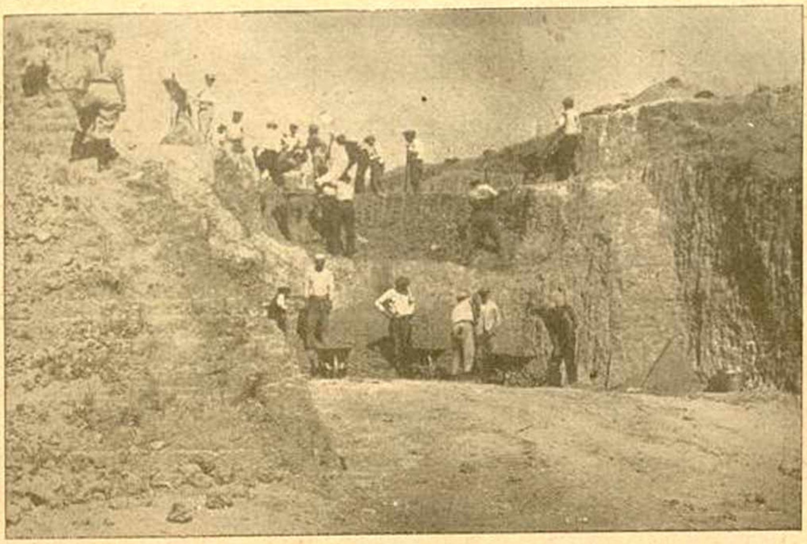

Üzeri kemervarı, eski usülde yaylı arabanın içinde - bu arabalardan Balıkesirin Susığırlık kasabasında pekçok vardır. - yağan yağmurun serpintilerinden korunmağa çalışarak, tamir halinde bulunan yeryer oyulmuş bir şose üzerinde Akbarım köyüne doğru ilerleyoruz. Atların ayaklarından çıkan sesler, havanın sisli ve melâlli olması göz kapaklarımızı ağırlaştırıyor. Yirminci kilometrede şoseden ayrılarak köy yoluna girdikten sonra, yolculuk üzüntülü olmağa başladı. Çünkü bu kısmın toprak tesviyesi yapılıyor. Birdenbire basan yağmur ortalığı çamura bulıdığı için kısmen düz, kısmen yokuş denebilecek meyilleri tırmanırken atların ayakları kayar gibi oluyor ve yağlı bir çamur tabakası demir çenberli tekerleklere patinaj yaptırıyordu. Bu üzüntüyü şosedan sonra tam bir saat çektik.

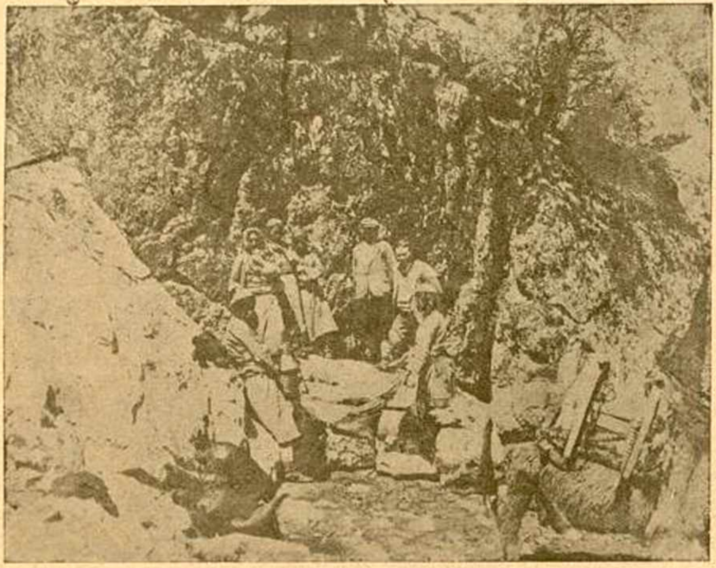

Şoseden ayrılarak köy yoluna girdikten biraz sonra yağmur kesilmiş, güzel bir bahar ve akşam güneşi sırtlarda sisleri fırçalayıp dağıtmağa başlamıştı. Biraz sonra, uzakta harap, kerpiç evler arasında iki beyaz bina gördük. Bu binalar, onbeş senelik Kemalizm rejimin birer abidesi olarak yükselen köy okullarından bir tanesi idi. Arabamız, hızını bir parça daha artırdıktan sonra köye girdik.

Okulun önüne geldiğimizde paydos saatı idi; gözlerinde zekâ kıvılcımları fışkıran eli kitaplı köy çocukları arabamızın etrafını sardılar. Muhtarın evini sorduğumuz zaman, hep birden cevap vermeğe kalkışmaları, onların bu suale ötedenberi alışkın olduklarını gösteriyordu. Asıl işimiz köy muhtarlığı ile olmasına rağmen okulun başöğretmeni bizi candan bir misafir perverlikle karşılamış, dershane binasinin biraz ötesinde ve okula ait büyük sebze bahçesinin diğer cephesindeki pansiyon kısmına götürmüştü. Cıvar köylerden gelen kırk elli çocuk bu büyük binada kalıyorlardı.

***

Öğretmen odasının geniş penceresinden, yavaş yavaş akşamın karanlıklarına gömülen köyü seyrediyoruz. Evlerin dar ve isli pencerelerinden tek tük fersiz ışıklar süzülerek karanlığı delmeğe çalışıyor, bu alaca karanlık içinde bacalardan yükselen duman bulutları köyün üstünde sanki bir tabaka teşkil ediyordu. Belliki tarladan dönen yorgunların akşam yemeği hazırlanıyor: Bulgur çorbası tencerelerde kaynayordu.

Köye dönen sürüler arasında kendi analarının memelerini arayan kuzuların melemesi, buzağıların bağırması vakıt ilerledikçe azalıyor, tektük uzaklardan birbirine cevap veren köpek seslerinden başka birşey işidilmez oluyordu.

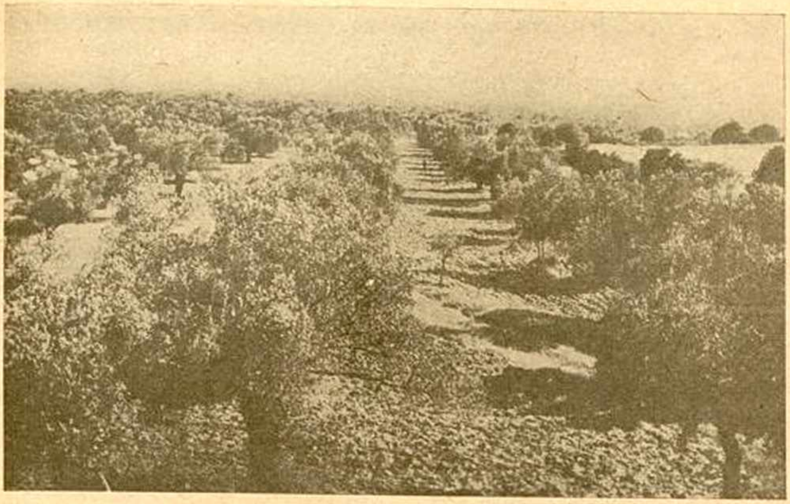

maksat uğruna, köyde katlandıkları büyük feragatı ölçmeğe çalışıyordum. Şimdi, şu saatte büyük şehirler gece hayatına yeni giriyor. Binlerce neş'eli insan eğlence yerlerine koşarak zevk ve neş'e ararken, şu dört öğretmen şehirlerden, kasabalardan uzak çıplak ve asırlarca ihmal edilmiş bir dağ başının akşamdan uykuya dalan sessiz ve ışıksız köyünde, yapayalnız, hiçbir şikâyet hissi duymaksızın asil bir feragatla, mütevazi ve hiç değişmeyen hayatlarından o derece memnunlar ki. Zamanın akıllara durgunluk veren her türlü medenî vasıtaları, zevk ve neş'e kaynakları, yurd aşkının bu dört öğretmene verdiği teselli zevkinin yanında çok küçülüyor.

Çantamdan çıkardığım üç beş gün evvelki gazeteleri birisi bırakıp diğeri alıyor, bu eski gazeteler onlara bir radyonun günlük neşriyatı kadar taze geliyordu.

Gün batalı iki saatı geçmemişti ki koca köyde mektepten başka uyanık bir çatı kalmamış, didinmesinden yorgun dönen bu toprak adamları derin uykularına dalmışlardı. Ne bacalardan çıkan beyaz duman ve ne de paslı camlardan süzülen sönük ışıktan bir eser yoktu; köy bütün ağırlığile tabiatın karanlık döşeğinde derin bir dinlenme uykusuna dalmış gibi idi.

Başöğretmen odasında, ıslık çalan semaverin garip musikisini dinleyerek çayın demlenmesini bekliyoruz. Talebenin de yatma zamanı yaklaşıyor. Bu aralık bir hademenin, çocuklardan birisinin dizindeki yaradan bahsetmesi üzerine, iftihar doğuran bir manzara karşısında kaldım. Köyün dört öğretmeni derin bir alâka ile çocuğu odaya alarak ecza dolabının yanına yaklaştırdılar; bir ana, bir hastabakıcı şefkat ve ihtimamile küçük yavrunun ehemmiyetsiz yarasını oksijen ile yıkadıktan sonra güzelce sararlarken, ben, arkadaşlık ve iş birliği üzerinde üç arkadaşile birlikte samimi bir kaynaşma tesis eden yaşlı başöğretmeni gıpta ile seyrediyordum.

Biraz sonra işleri bitmiş, istirahat zamanı gelmişti. Bardaklarımıza doldurulan çayı içerken kendimi düşünmekten alamıyor, bu dört asil mürebbinin

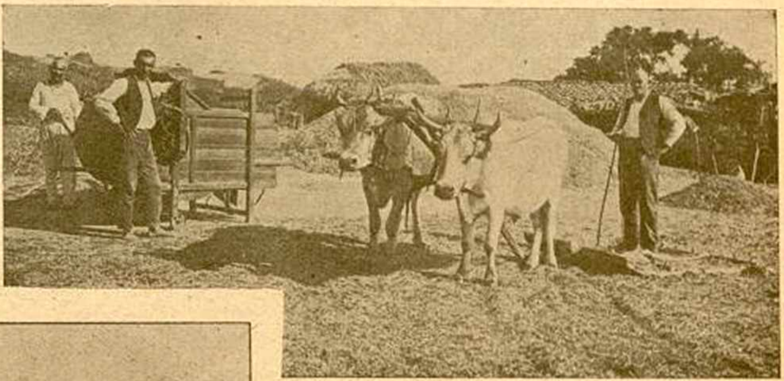

Köyün uyanık ve genç muhtarı da bizimle beraber ve daha bir kaç köylü var. Bunların hepsi mektebin faydasını idrak etmiş insanlar.

Geç vakta kadar devam eden müsahabe sonunda kanaatım bir defa daha kuvvet buluyor ki, köylü Cumhuriyetin feyiz ve nurundan istifade etmesini öğrenmiştir.

* *

Ertesi sabah, kahvaltı saatında mek-

tebin yemekhanesine girdik. Çıplak tahta masaların etrafını dolduran çocuklar, saplı çinko maşrabalarındaki çayı yudum yudum içerek, pişmiş yumurtalarile katık etmeğe çalışıyorlardı.

Zemin kattaki odaları geziyoruz. Birisi buğday anbarı, karşısında un deposu ve kilâr vazifesini gören büyük bir odaya tahta bölmeler arasında fasulya, patates, tuz ve yağ..

Bunları kim veriyor? Menbaı hangi teşekküldür? diye sormağa lüzum yok, bunları, asırlarca ilim ve irfandan mahrum, cehil ve yoksuzluğun en derin kuytularına terkedilen fedakâr Türk köylüsü, kendi günlük gıdasından keserek veriyor. Bu mukades müessesenin hamisi Türk köylüsüddür. Her bakımdan yoksuzluğun ve geriliğin son haddine düşürülmüş bir yurda tevarus eden genç Cumhuriyetten hepsini birden beklemek insafsızlığın ve takdirsizliğin en büyüğü değil midir?

Eski kötü anane ve görüşün yıllar ve asırlarca kurbanı olan servet sahipleri, cennetin anahtarını fodlacıların kuşağı arasında zanneder, onları birer tufeyli, birer parazit olarak beslerlerdi. Medeniyetin düşmanı olan tekkeler yüzlerce sene bu milletin kanını emerek birer sülük gibi tokluktan bitap yatarken, köylü kansızlık ve dermansızlıkla inlerdi. Onun bu hali tekkelerin cihel ve taassup muhitinin esasen aradığı gaye değ l mi idi?

Memleket kalkınmasında, köylünün uyanmasında en mühim rolu deruhde eden Dahiliye vekâletinin, mülkiyet veya ıkamet suretile köylüden istifade eden her şehirliye birer köylü gibi vazife tahmil etmesi ile omuzlarındaki yükü bir kat daha azalan köylü, bugün yavrusunu okutmak, hem şahsına, hemde memleketinde daha faydalı olabilecek bir vaziyete ulaştırmağa imkân bulmak saadetile bu müesseselere can atıyor.

Gönül istiyor ki, büyük ve millî davamızı bu dört öğretmenin omuzlarına yüklerken, onları adım adım takip eylemek suretile daha çok teşci edelim.

Üçer, dörder saatlık mesafelerden gelen köy yavrucukları bu yatılı okullarda haftanın muayyen günlerind banyo yapıyor ve çamaşır değiştiriyorlar. Hepsinin yüzü tertemizdir. Öğretmenler yalnız dersle değil; onların her ihtiyacile bizzat alâkadar oluyorlar. Onlar, mürebbiliği, analığı ve her şeyi şahıslarında toplamış asil yürekli birer insan nümunesidirler.

Yarın köy kültür davasını daha olgun şeklini almış bulacağımıza şüphe yoktur. Hatta bugünkü durumla bile eski idare zamanındaki hareketsizliği mukayese etmeğe dilimiz uzanamaz. Mektep ve tekke.. Mefhumları iki kutup kadar birbirine aykırı ve uzak iki düşman.. Birisi yeninin, diğeri eskinin parulası.. Birisi insanlığa enerji aşılarken diğeri ruhları afyonlaştıran iki gaye..

Milletler tarih ve hayatında onbeş yıl, bir dakika bile demek değil iken, bukadar kısa bir zamanda Türk inkılâbının yarattığı harikalar arasında her şeyin başı olan kültür davamızın vasıl olduğu bugünkü neticeyi köylerde görmelidir. Görmeli ki gönüller ferah bulsun!.

***

Türkiyenin en verimli vilâyetlerinden biri olmasına rağmen Balıkesirin köyü ve köylüsü yakın yıllara kadar pek bakımsız bırakılmış.

Bizde eskiden köy ve köylüyü hakir görmek, adeta bir cemiyet terbiyesi gibiydi. Balıkesirde de bu fena telâkki kafalarda derin bir şekilde yerleşmiş olacak ki, köylü pek ihmal edilmiş. Hele o aşar zamanında zavallı temiz Türk çocukları, mültezimlerin elinde kan ter-

leri dökmüşler, esir gibi çalışmış, suçlu gibi muamele görmüşler..

Büyük ve ebedî Şefin köylüye kıymet verişinden ve Millî Şefin bu kıymeti himaye etmeğe başlayışından sonra memlekette baş gösteren köy ve köylü sevgisi, bu temiz zümreyi belânın en büyüğünden kurtardı.

Bunun tabiî neticesi olarak herkeste demokrat bir ruh belirdi: Köylü ile münevveri yanyana yürütebilecek bir tesanüt ruhu.

İşte bu ruhun ekseriyet üzerinde tesis ettiği günden bu yana Türk köylüsünün vaziyeti değişmiştir. Memleketin içini gezenler buna şahit olabilirler.

Her vilâyet gibi Balıkesirin de umumî nufusunun yüzde nisbet kabul etmiyecek mühim bir kısmını köylü teşkil ediyor. Bu vaziyet göz önüne getirilecek olursa Balıkesirin iktisadî, ticarî ve ziraî hayatında köylünün oynadığı mühim rol derhal anlaşılır.

Balıkesirin değerli valisi bay Recai Güreli, vilâyete gelirgelmez yaptığı tetkiklerle bu şayan dikkat vaziyeti hemen ihata etmiş ve o da selefi bay Ethem Aykut gibi köylüye kalkınma ve refah kapılarının anahtarını verebilmek için derhal tedbirler almıştır. Şimdi Balıkesirde bu mevzuda büyük bir hassasiyet gösterildiğini ve metotlu bir çalışmaya vücut verildiği için randımanın artmış olduğunu; köylünün, hükûmetimizin aradığı ve istediği evsafta kalkınma ve yetişme yoluna girmiş olduğunu görüyoruz.

İlk iş olarak, köylünün münevverle teması hazırlanmış, salma derdi mümkün olduğu kadar hafifletilerek asgarî hadda indirilmiş, ekseri köylere müşterek gelirler temin olunmuştur. Valinin Balıkesire tayini henüz bir yıl bile olmadığı için kendisinden bu vadide bir çok eserler beklemek hakkımız olmamasına rağmen onun boş oturmadığını ve seri imkânlar elde ettiğini öğreniyoruz: Bu kısa müddet zarfında köylerde yollar, okullar, sığır, koyun ve diğer hayvanatın cinsini ıslâh yolunda ciddî hamleler, umumî köy hamamları, meydanlıklar, köy konakları, ecza dolapları, fennî kümesler, fennî kovanlar yapıldığını burada kaydederken hayret duymıyoruz. Çünkü o, Muğla köylerini de böyle sür'atle ayağa kaldırmıştı. İlâve etmeliyim ki bu köylerde "kalkınma" adını alan davranışlar, hayalî ve "gelişi güzel" olmaktan azade, tamamen hakikî ve el ile tutulur esaslara istinad etmektedir. Tatbik kabiliyeti olmayan işler üzerinde tevakkuf edilmemiştir. "Önce tetkik, sonra tatbik" düsturu dairesinde hareket edildiği kadar

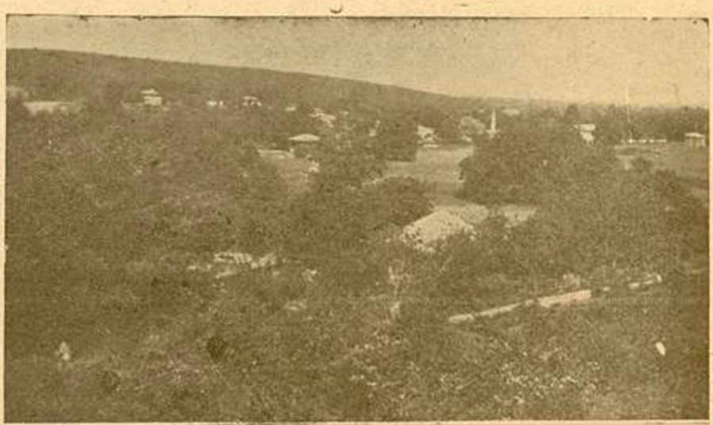

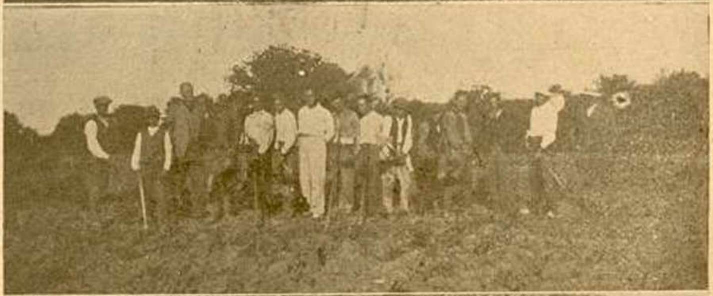

Bunun tabiî neticesi olarak hereskte demokrat bir ruh belirdi: Köylüilemünevveri yanyana yürütebilecek bir tesanüt ruhu. İşte bu ruhun ekseriyet üzerinde tesis ettiği günden bu yana Türk köylüsünün vaziyeti değişmiştir. Memleketin içini gezenler buna şahit olabilir.

zamanı öldürmemek, köylerin arttırılan gelir kaynaklarının tahammülü nispetinde hamleler yapmak ve köylüye "eser" teslim etmek gayesi daima göz önünde tutulmuştur.

Göze görünen eserlerden maada, göze görünmeyen, fakat hakikatta köylünün kafasını kültür ve medeniyet âlemine mal etmek gayesine dayanan manevî eserler de şayanı kayttır. Lüzumu olan köylerde açılan halk dershaneleri, Balıkesir köylüsünün okur yazar nispetini, birkaç yıl önceki rakamların ta üstüne çıkarmıştır. Köylünün, vilâyet ve kaza merkezlerindeki işlerinin derhal intac edilmesi, idarî lüzum arasında tercih hakkı taşımaktadır.

İşte Balıkesirde kısa zamanda köy mevzuu üzerinde gösterilen hassasiyetin bir bilânçosu.. asıl ve daha mühim eserleri önümüzdeki yıllarda göreceğiz.

Balıkesirde Kültür Faaliyeti

Yazan: Sadun Baran

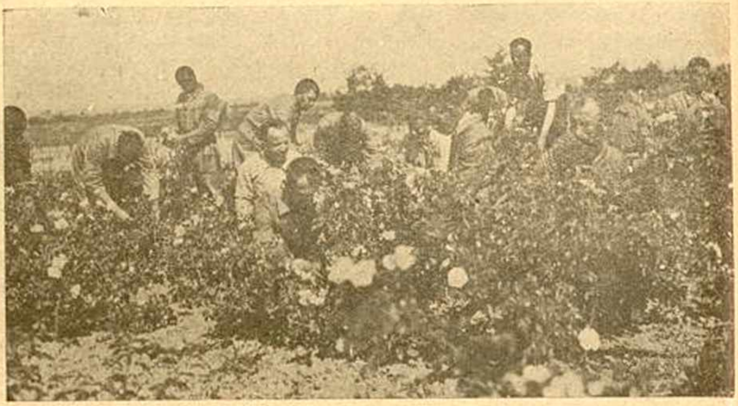

Cumhuriyet Türkiyesinde Balıkesir vilâyetinin kültürel faaliyetinin güzel görülecek ve el ile tutulacak kıymetler arzeden tekâmülü, eski devirlerin gözlere görünmiyecek kadar küçük olan varlıklariyle mukayese edilemiyecek derecede ehemmiyetli ve verimli olduğu eserlerile sabit bulunuyor. Balıkesir, bugün gönüllere inşirah veren yepyeni varlıklariyle Türkiye Cumhuriyeti kültür haritasındaki şerefi yerini kendisinden beklenen kıymetlerile dolduruyor. Atatürk'ün dehâsından ilham alan ve onun verdiği

şuurlu enerji ile çalışan vilâyetimiz kültürünün umumî durumu şu vaziyettedir:

Vilâyetimizde bugün bin sekiz yüz mevcutlu bir lise, dörtyüz mevcutlu bir öğretmen okulu, bin mevcutlu üç orta okul ve yirmi beş bin vatan yavrusunu terbiyekâr sinesine alan 189 ilk okul vardır.

Cumhuriyetin feyyaz kudretleri altında ilerleyen ve yükselmekte bulunan okullarımızım her yıl muzaaf adetler nisbetlerile artan talebelerimizde kuvvetli, genç ve imanlı ellerin sarsılmaz faaliyetleri sayesinde büyük Atamızın Türk âleminde yarattığı medeniyet evsaf ve kıymetleri arasında lâyık olduğu mevkileri almış bulunmaktadır.

Balıkesir kültür idaresi, Cumhuriyet Türkiyesine kadar hars ve kültür tahassürünü çeken köy ve köylülerin de irfan nimetlerinden faydalanmalarını temin için onbir yerde bölge yatılı okulları açmıştır. Bu suretle okulsuz bulunan 200 köyün çocukları da burada yeni prensiple iş ideâllerine göre yetiştirilmekte bulunuyor.

Türkiye Cumhuriyetinin, memleketi emniyet altına alan işaretler matlup kütür sür'atini iktisap ederek mutasavver mahrekine giren Balıkesir vilâyeti, bugün ciddî bir kültür kaynağı halindedir. Bunun canlı misalleri, okullarımızın temin ettiği yüksek randmanlarla, bunların maddî varlıkları ve irfana susamış olanları tatmin edecek müteaddit kitapsaraylarımızdır. İleri kıymetler gösteren büyüklerimizin irşat ve yardımlarile, vilâyetimizde Halkevleri kütüphanelerinden başka, binlerce cilt esere malik resmî ve hususî kitapsaraylar tesis ve teşkil edilmiştir. Resmî kitapsaraylardan biri modern şekilde Balıkesir merkezinde, diğeri de Dursunbey kazasındadır. Hususî kütüphanelere gelince: Bunlar da öğretmenlerimizin fedakârlıkları sayesinde her kaza merkezinde birer tane tesis edilmiştir.

Balıkesir, inkilâbımızın geniş safhalarını bütün kudretlerile ve tam mânalarile kavramış genç, dinç ve ferağatkâr irfan ordusundan ilk ve orta altıyüz elli öğretmene sahip olmakla cidden bahtiyardır.

Balıkesir Valisi Recai Güreli Yapacağı İşleri Anlatıyor

— Baştarafı 9 uncu sayfada —

yığın muazzam işler nasıl ve ne şekilde vücude getirilmiştir ve hâlen devam eden faaliyet ne suretle başarılabiliyor?

Bu noktalar bu mektubumda sır olarak kalacaktır. Muğladaki intibalarıma ait notlarımı müteakip mektuplarımda uzun uzadıya tafsil ederken bu sırrı ifşa edeceğim. Zira büyük ve tamamen ciddî olan bu kalkınma, büyük bir davanın tahakkuku haysiyetini taşıyor. Buna rağmen Muğla kalkınmasının kıymetli elâmanı Recai Güreli, hâlâ o bildiğimiz tevazuun içindedir.

— Nasıl muvaffak oluyorsunuz?

Diye sorduğum suale, derhal:

— Böyle bir iddiada bulunabilir miyim?

Cevabile mukabele eden ve:

— Birşeyler yapıyorsam, bize mevdu vazifelerden ibarettir!

Diyen, sonra da:

— Yaptıklarım, yapmak istediklerimin yanında pek küçük kaldığı ve bu itibarla beni tatmin bile etmediği için "muvaffak" tabirinin israf olunduğu zannındayım... sözlerini sarfeden sayın İlbay, tekrar ederim ki, hâlâ o bildiğimiz tevazuu ile yanyana bulunmaktadır.

Onu hangi sahada söyletmek mümkün olduğunu bildiğim için dedim ki:

— Neler yapmak istediğinizi lütfen söyler misiniz?

Cevap verdi:

— Lâkin bunlar o kadar çoktur ki birkaç sözle kestirip atıvermek herhalde imkânsızdır. İnkilâp Türkiyesi idareyi eline alırken yurt bir harabeden ibaretti. Yapılaçak iş, heyeti umumiye itibarile, harabeyi mâmûreye çevirmek gayesini istihdaf eder. Biz valiler üzerimize aldığımız vazifeyi bu cepheden mütalea edince yapacaklarımızın yaptıklarımızdan çok daha fazla olduğuna iman etmek mevkiinde kalırız.

Azmı, her şeyin üstünde tutan bir rejim muhakkak ki her sahada muvaffak olur. Her vali arkadaşım gibi ben de buna bir hisse katmağa çalışacağım.

— Siz aynı zamanda "köycü" bir valisiniz. Gazetemizin okurlarına köylüyü sizin görüşünüzle nasıl tarif edebilirim?

— Ben, köy ve köylüyü ötedenberi iç yüzünden okumak istemişimdir. Bu iki kelime yanyana getirildiği zaman aklımıza hemen Türkiye bütünlüğü ve yurt iktisadiyatı gelmelidir. Köy bir iktisat mevzuudur, köylü ise memleketi ayakta tutan bir kuvvet.

Bu güzel sözleri dikkatle not etmek isterken değerli vali:

— Bu mevzuu yerinde tetkik, size daha faydalı olmaz mı?. diyerek, cevap vermeme meydan bırakmadan zile bastı ve içeri giren hademeye:

— Otomobilimi hazırlasınlar!

Emrini verdikten sonra bana dönerek:

— Buyurunuz..

dedi.

Onunla şimdi köy yolundayız.

Balıkesir Hakkında Tarihî Bilgiler

— Baştarafı 17 inci sayfada —

deriliyor. Hacı İlbey Orhanın yanında bulunun Aclân Beyin oğlu Dursunbeyi kendilerine bey olarak istiyecekti. Âşık Paşa zade vak'ayı şöyle anlatır:

"Karesi oğlu Aclân bey vardı. O zamanda Allah rahmetine vardı. Bir oğlu dahi vardı. Orhan yanına gelmişti; adı Dursunbeydi, bir oğlu dahi atası yanında idi, atası yanında olan oğlunu vilâyet istemediler. Orhan gazi yanında olan oğluna haber gönderdiler. Hacı Bey derlerdi. Karesi oğlunun bir veziri vardı. Andan vilâyetin âyanlarından bile haber geldi.» [1].

Karesi ümera ve eşrafının müracaati üzerine Bursadan harekete geçen Orhan Bey henüz Rumların elinde bulunan Mihalıç, Kirmastı (M. K. Paşa) kalelerini zaptettikten sonra Balıkesir üzerine yürüyor. Demirhan, Orhanın gelmekte olduğunu duyunca, Balıkesirde durup Osmanlı ordusuna karşı koymak imkânı olmadığını kestirdiğinden Bergamaya kaçıyor. Balıkesirin bütün ümera ve halkı Orhanı karşılamak üzere yollara dökülüyor. Bir kurtarıcı olarak karşıladıkları Osmanlı beyinin rizasile Dursunbeyi kendilerine bey olarak kabul ediyorlar. Daha sonra ordu Bergamaya hareket ediyor. Demirhan Bergama kalesine kapanmıştı. Kan dökülmesini istemiyen Orhan, Dursunbeyin Demirhanla anlaşmasını istiyordu. Dursunbey de anlaşma taraftarı idi. Fakat bu maksatla kaleye doğru ilerlediği sırada kardeşi Demirhan tarafından atılan bir okla yaralandı ve öldü. Bu hâdise herkes kadar Orhan Beyi de müteessir etti. Kale muhasaraya başlandı.

Vaziyetin kötülüğünü anlıyan ve Dursunbeyin ölümünden müteessir olan Bergamalılar Demirhana kaleyi terketmesini, âksi halde kendisini Orhan Beye teslim edeceklerini söylediler. Çaresiz kalan Demirhan Osmanlılara teslim oldu. Orhan da canını bağışlıyarak kendisini Bursaya gönderdi.

Bu hâdiseden sonra Osman oğulları ülkesine katılan Karesi beyliği 1341 tarihinden itibaren Osmanlı devletinin bir vilâyeti halini aldı.

[1] Âşık Paşa zade tarihi S: 43.

ÇIRPINAN SULAR

ROMAN : 33

MÜKERREM KÂMİL SU

— Beni affetmenizi rica ederim, dedi. Sinirlerim çok bozuk, Ne yaptığımı, ne söylediğimi bilmiyorum. Belki tedaviye, yahut uzun bir dinlenmiye ihtiyacım var. Yorgunum. Hem çok, pek çok yorgunum.

Sonra başı ile selâm vererek odadan çıktı.

Annesi Behin'i aldı gitti. Bir hafta, iki hafta geçti. Ne Sermed karısını arıyordu. Ne onlar seslerini çıkarıyorlardı. İçkili lokantalarda yemeğini yiyor. Gece yarılarından sonraya kadar dışarıda kalıyordu. Sefil bir sarhoş gibi eve geldiği zaman kendini rastgele bir yere atıyor, sabahlara kadar sızıp kalıyordu.

Yirmi gün sonra Behin telefon etti:

— Sermed!

— Buyurun.

— Hâlâ huyun geçmedi mi?

— Anlayamadım?

— Yirmi gün karısını arayıp sormıyan bir erkeğin sevgisinden, samimiyetinden haklı olarak şüphe edilir değil mi?

— Bir adam ki karısı tarafından alçak diye tavsif edilmiştir. Ne yüz ve ne hakla arar sonra o kadını?

— Rica ederim. Eskileri karıştırma yine. Herşeyi bırakalım artık. Bu akşam gelip beni alırsın değil mi?

— İmkânı yok.

— Niçin?

— Altıdan sonra bir konferansa gideceğim.

— Bu, belki de gelip beni almamak için bir bahanedir.

— Nasıl telâkki edersen.

Telefon şiddetle kapandı.

Sermed derin derin düşünmeğe başladı. Ne yapıyordu; bu aksiliğin, bu gecimsizliğin sonu nereye varırdı? Üstünden henüz bir yıl geçmemiş böyle bir evlilik hayatından insana hayır gelir mi idi? Bu kadar genç, bu kadar güzel bir kadının, hiçbir maddi endişesi olmıyan bir aile kızının bu manasızlıklara daha fazla tahammül etmesi mümkün olur mu?

Bunları ince ince düşündükten sonra yine adam sende! diye omuzlarını silkti. Ne isterlerse onu yapsınlar. Ellerinden geleni geri koymasınlar. Bundan sonra dünya bana vızgelir, diye kendi kendine söylendi.

Ne kalbi ile, ne de vicdanı ile yüz yüze gelmek istemiyordu. Vaziyeti hangi cepheden ele alsa haksızdı. Bir kadını seviyordu. Onu ilk gördüğü dakikada sür'atle başlıyan bu sevgi, bugün meş'um bir iptila halini almıştı. Madem ki bu böyle idi de ne diye kalkıp bir başkasına bakmış, bir başkası karşısında zaaf duymuş, tecrübesiz bir kızın kaprislerine uymuş, kısaca yolundan sapmıştı?

Mademki çıldırasıya sevdiği kadın, şimdi kendisinden usanmış, kapıyı çekip gitmişti. Şu halde arkasından böyle deli divane olmanın lüzumu var mı idi? kaçan, soğuyan, evlilik hayatından usandığı için çıkıp giden bir kadının hatıralarile yanıp kül olmak budalalıktan başka ne idi?

Peki ikinci defa ne diye evlenmişti? Bekâr hayatı içinde tatmin edilemiyeceğini, yine bir parça sevgi ve şafkata muhtaç olduğunu ileriye sürerek bir başkasına el uzatmıştı. Yahut daha doğrusu, kendisine uzanan ellere tehalükle koşmuştu. Nahide onu sıcak bir yuvanın hiç bir yerde eşine rastlanmıyan mes'ut hevasına öyle bir alıştırmıştı ki, genç adam işinde, evinde, toplantılarda, eğlence yerlerinde, hiçbir yerde tutunamıyor, varlığında tahammül edilmez bir boşluk duyuyordu. Alıştığı hayatı, yine ayni şekilde ve belki daha tatli olarak bir başkasında bulacağını ummuştu..

Ne gaflet..

Madem ki olan olmuştu.. Şu halde, şimdi bu genç kadının kıymetini bilmeli, onu sevmeli, mes'ut etmeli ve hayatını onun arzuları yolunda harcamalı değil mi idi?

İşin en doğrusu bundan başka birşey olamazdı. Olamazdı ama, işte yapamıyordu. İyi, dürüst ve bağlı bir koca olmak bir kere daha elinden gelmiyordu.

Kalbi: «Sen neyi ve kimi sevdiğini, kime bağlı kalacağını bilmiyen bir serserisin!» diye onu horlıyor; vicdanı: «Hayatına karışan iki kadına da ıstıraptan, sukutu hayalden başka ne verdin? Sen de adi hırsızlardan, canilerden başka birşey misin?» diye onu muaheze ediyordu.

Günler geçiyor ve Sermed gittikçe nazik bir şekil alan hususî hayatını tamire yelteniyordu. Bir gece eve döndüğü zaman karısını karşısında buldu. Ürkek bir çocuk gibi kocasına sokularak:

— Kabahatliyim, dedi. Sana o fena sözü söylememeli idim. Ama biliyor musun ki beni çok kırmıstın. Hayatında yeri olan, varlığını sevgine hasreden bir kadının hisleri ile oynamanın tehlikeli olacağını elbet müdrik bir insandın Sermed:

— Peki Behin. Hepsi bitsin artık. Unutalım.

Genç kadın bir kuş yavrusu gibi kocasının kollarına atıldı:

— Unutalım, hem hepsini, herşeyi unutalım Sermed!.. diye ağlamağa başladı. Göğsünün üstünde hıçkıran bu ince, nazlı ve çok güzel mahlûku sevmemek, onu öpüp okşamamak, onun masum varlığı önünde mazi hatıralarını unutmamak haksızlık olduğu kadar delilikti de...

Ama ne çare ki hatıralar zinciri daha zorlu, hatıralar kuyusu daha derindi.

* *

Bu zoraki anlaşmanın temin ettiği beraberlik aksak adımlarla yürüdü, yürüdü ve birgün yine arızaya uğradı.

Bir gece baloda idiler. Behin, her zamanki gibi dilediği şekilde eğleniyor, içiyor, dansediyordu.

Sermed pek nadir ve ancak karısının arzusu ile dansa kalkıyordu.

Ağır bir tangoyu beraber yapıyorlardı ki gözleri dansedenler arasında bir kadına ilişti. Birden irkildi. Rengi, yüzünün çizgileri ve gözleri bambaşka olduğu halde bu kadında bir parça Nahidelik vardı. Hele arkasını döndüğü zaman.., Boyu, vücudunun arkadan görünüşü, tamamile o idi. Adımları dolaşmağa başladı. Kocasının nasıl dünyasına küskün bir adam olduğunu artık kabul eden Behin dahi bu değişikliğin, bu şaşkınlığın farkına vardı. O için için ve yalnız Nahideyi kıskanıyordu. Genç ve tecrübesiz olmakla beraber bu hissinde yanılmıyordu. Tehlikenin geldiği tarafı tamamile kavramış bulunuyordu. Zaten kocasının hayali dünyasına hakim olan tek kadını anlamak için fazla zekâya ve derin seziş kabiliyetine de pek lüzum yoktu.

Sermedin şaşkınlığı devam ediyordu. Nihayet genç kadın dayanamadı. Hırçın bir sesle:

— Ne oluyorsun Sermed? dedi. Ayaklarıma basıp duruyorsun.

— Tempoyu alamadım.

— Oturalım öyleyse.

— Hayır, hayır devam edelim.

Genç kadın asabiyetle kocasının kollarından sıyrılarak pistten ayrılmağa baş-

ladı. Sermed arkasından yürüdü. Ve dönenler arasında Nahideye benzettiği kadını görmeğe çalıştı. Yine o meçhul kadına derin derin baktı. Ne olursa olsun bu gece o kadınla tanışmak, onunla bir kerecik olsun danselmek istiyordu. Kimdi? buna imkân bulacak mı idi? İçi, şımarık çocuklar gibi, mümkün olmadığı takdirde pek fena üzüleceğim diye titizleniyordu.

Yerlerine geçtikten sonra da o ısrarla siyahlı kadına bakmakta devam etti. O kadar ki, Behin biraz eğilerek, etrafına da birşey belli etmemeğe çalışarak sahte bir gülüşle:

— Kendine gel rica ederim! dedi. Âlemin, kadınına öyle yiyecekmiş gibi bakılmaz.

— Hareketlerime lüzumundan çok fazla müdahale ediyorsun.

— Kendi hareketlerini idareden âciz olan insanlara bu lâzımdır.

— Hürriyetini kuş beyinli bir kadının eline veren budalalarla hakikaten böyle konuşulur.

— Sen dünyanın en egoist adamısın.

Bunları, güya gayet tatlı bir şeyler konuşuyor, âdeta biribirlerile şakalaşıyorlar gibi, tebessümler içinde söylüyorlardı.

Sermed içinden: ah bu seremoni ah bu etrafa hoş görünmek, birşey sezdirmemek, gülünç olmamak endişesi, diye kuduruyordu.

O aralık Behinle her zaman ve her yerde lüzumundan çok fazla alâkadar olan bir genç masalarına yaklaştı. Genç kadın hararetle ayağa kalktı. Hasretini çektiği bir sevgilinin kollarına atılıyormuş gibi ilerledi. Tehalukle danselmeğe başladılar.

Sermedin gözleri ötekinde idi. Meçhul kadın, bu defa şirket arkadaşlarından biri ile dansediyordu. Danstan sonra büfeye uğramaları ihtimalini düşünen genç adam harekete geçti. Tahmininde yanılmamıştı. Çok geçmeden onlar da geldiler, ve arkadaşı genç kadını Sermed'e takdim etti.

Bir mühendis karısı idi. Avrupadan yeni dönmüşlerdi. Çok güzel konuşuyordu. Kültürü kuvvetli, zevki ince kadınlardandı. Caz derin, nefis bir valse başladı. Sesler önce bir sabah sisinin ufuklardan dağılışı gibi hafif ve müphem duyuldu. Sermed, bir görüşte kendisine karşı kuvvetli bir sempati duyduğu genç kadının önünde saygı ile eğildi:

— Bu valsi bana lütfeder misiniz hanımefendi?

— Memnuniyetle.

Yavaş yavaş ilerlediler. Kalabalık arasında onlar da musikinin çok haz veren ahengine kapılarak dönmeğe başladılar. Eğer bu henüz takdim edildiği vakur ve kibar kadın kendisine deli veyahut ta küstah demiyecek olsaydı, Sermed kovulmaktan, tahkir edilmekten korkmasaydı içinden taşan duyguları sayıp dökecekti. Sanki kollarında dönen kadın, eski karısı idi. Nahideyi tekrar bulduğunu sanıyordu. Ona bir daha kavuşmaktan gelen bir saadet içinde çılgından, sarhoştan farkı yoktu. Hayatı şimdi çok güzel ve pek manalı buluyordu. Yaşamağı seviyordu. Sevmeği ve ıstırap çekmeği seviyorum, diye haykırmak istiyordu.

Müzik susar susmaz herkesten önce o ellerini vurmağa başladı. Arzu ile, hararetle dansın tekrar edilmesini bekliyor. Bir dakikalık bu müphem saadete hayattan bir çok şey vermeğe razı olacak kadar hasret duyuyordu.

Şimdi çiftler yeni ve pek beğenilen bir tango ile dalgalanıyorlardı. Dansedenlerin arasında karısı da vardı. Gene o gençle beraberdi. Delikanlı, Behin'in yüzüne doğru eğilerek birşeyler söylüyor, genç kadın da onun gözlerinin içine derin derin ve ümit veren ışıltılarla bakıyordu. Fakat Sermed sadece kollarındaki yeni tanıdığı kadını düşünüyor, lâkin çok uzaklardaki bir kadınla için için konuşuyordu.

Danstan sonra büfede bu mükemmel kadının kocası olmak bahtiyarlığına erişen mühendisle de tanıştı. O da karısını bu çok iyi anlaşmış karı kocaya takdim etti.

Nazik kadın gayet zarif kelimelerle Behine iltifat ediyor, balonun göz kamaştıran bir yıldızı olduğunu söyliyordu. Mühendis Şeref Tınaz, ilk dansı kendisine lutfetmesini Behin'den rica etti.

Sanki Sermedin üstünden yaşama yorgunluğu, ümitsizlikten doğan hırçınlık, bedbinlik, herşey sıyrılıp alınmıştı. Kendisini çok hafif hissediyordu. Hattâ bu gece - biraz evvelki o müthiş kavgaya rağmen - Behini bile üzlüyordu. Ve onu tam denilebilecek bir sevgi ile sevdiğini kendi kendine iddia edeceği geliyordu. Eve gider gitmez güzel karısını kollarına alacak: «Artık herşey geçti küçük! diyecekti. Bundan sonra mes'ut olacağız. Sana karşı olan haksızlıklarımı, kabalıklarımı tamamile anlıyorum. Göreceksin, onları unutturmak için ne kadar iyi olacağım. Sevgim aramızda geçen her soğuk ve acı hâdiseyi kökünden silip atacak. Biz yekdiğerini yeniden bulan ve tam mânasile anlaşan iki sevgili gibi bundan sonra çok, pek çok mes'ut olacağız.»

Sermed bu samimi duygular içinde çırpınan karısının mantosunu giydirdi. Neş'e içinde balodan çıktılar. Otomobile girer girmez Behin boşandı:

— Bu gece yeni bir marifetini daha öğrendim! dedi. Tebrik ederim.

— Anlayamadım.

— Ah bu aptalca cevap. Vakıt kazanmak için mi, hakikaten sür'atı intikal kıtlığından mi nedir ben de cidden anlıyamıyorum doğrusu. Her zaman bu kelime; bıktım, usandım.

Sermedde müthiş bir aksülâmel oldu. Asabiyetle:

— Kendimi karşında hiçbir zaman müdafaa etmek lüzumunu hissetmiyeceğime göre birinci zannı kafandan sil; dedi. Sür'atı intikal meselesine gelince... Bunu kabul ediyorum. Çünkü şımarık bir kadının her kaprisini anlamak ayrı bir hüner olsa gerek.

— Bir kelime daha söyleme. Şimdi haykıracağım. Rezil olacağız... diye genç kadın kocasını tehdit etmek istedi.

Sermet dişlerinin arasından:

— Bana vız gelir; diye karşılık verdi.

— Sizi terbiye etmek için ne az emek sarfedilmiş. Yazık doğrusu!

Sermedin, sanki bütün kanı beynine toplandı.

— Ölülerim için hürmet isterim. Haddini bil! diye parladı.

— Bilmezsem...

Sermedin eli şiddetle dizlerinin üstünden kalktı. Az daha insanlığını kaybedecek, bir kadına karşı el kaldıracaktı.

Bu kabalığın aksülâmeli onu olduğu yerde sindirdi. Eve gelinceye kadar bir kelime konuşmadılar.

Behin bir fırtına gibi sokak kapısından içeri daldı. Merdivenleri asabiyetle çıktı. Yatak odasının kapısı hızla kapandı. Birşeyler olacaktı.

Sermed oturma odasına geçerek başını ellerinin arasına aldı. Bütün iyi duyguları, canlanan emelleri birdenbire ve ne kadar da umulmadık bir dakikada kül olmuşlardı. Artık herşey bitmişti. Aralarının düzelmesine imkân olmıyacak, gene fena günler başlıyacaktı. Behin'i karşısında suratı asık görmeğe, somurtarak yemek yemeğe, hizmetçinin önünde dargınlıklarını belli etmemeğe çalışmaya tahammülü yoktu. Gülüp söylemeğe, candan sevişmeye kudreti olmadığı gibi.

Genç kadın yarım saat sonra merdivenlerden koşa koşa indi. Elbisesini değiştirmişti. Hâlinde büyük şeylere karar veren insanların ağırlığı vardı.

Birkaç dakika sükût içinde geçti. Sonra Behin:

— Dinleyiniz beni, diye başladı. Beni dinleyiniz. Bu gece açık ve uzun konuşacağız. Öyle ki bu konuşmadan sonra ya tamamile ayrılacağız. Herşey bu gece sona erecek. Yahud da bugüne kadar olup biteni arkada bırakacağız, ve bir daha bütün bu fena şeyleri tekrar etmemeğe söz vererek hayatımızı düzene koyacağız. Belki yeni baştan, daha güzel bir hayata başlıyacağız.

— . . .

Genç kadın şüphe ile kocasının yüzüne baktı. Onun konuşmasını, birşeyler söylemesini istiyordu. Susmakta inat ettiğini görünce:

— Birşey söylemiyorsunuz? dedi.

— Dinliyorum.

— Peki, siz hâlâ onu seviyorsunuz Sermed?

— Arkası var —

BU FIRSATI KAÇIRMAYIN:

% 50 TENZİLAT

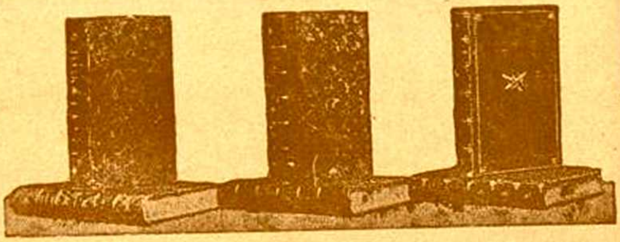

Bütün Bu Kitapları Yüzde Elli Eksiğine Elde Edebilirsiniz:

Bitiğin adı	Yazan	Değeri Kr.
Atillâ	*Peyami Safa*	100
Açlık	*" "*	75
9 uncu Hariciye Koğuşu	*" "*	50
İki Süngü arasında	*Aka Gündüz*	100
Çıkrıklar Durunca	*Sadri Ethem*	100
Düşkünler	*" "*	75
Yalanın Kudreti	*Kâzım Nami*	75
Emine	*Suad Derviş*	75
Güzellik Kraliçesi	*Nezihe Muhiddin*	50
Sen ve Ben	*Muazzez Tahsin*	75
Aşkın Birinci Şartı	*Vâ. Nû*	100
Rasputin	*" "*	75
Kara Davut	*Nizamettin Nazif*	100
Geceleyin Sokaklar	*Mahmut Yesari*	40
Kâhya Kadın	*" "*	25
Çıplaklar Diyarında	*Kâmran Şefik*	50
Nakıs	*İbnerrefik A. Nuri*	30
Venedikli Köle	*Kemaleddin Şükrü*	50
En Güzel Hikâyeler	*1927 Yılında yazılanlardan*	75
" " "	*1928 " "*	100
" " "	*1929 " "*	50
" " "	*1930 " "*	100
" " "	*1931 " "*	150
Küçük Hikâyeler Kolleksiyonu	*[10 kitap bir arada]*	150
Turgut Reis	*Ali Rıza Seyfi*	100
Yeni bir Cihan harbi	*Mübahat*	100
Şimal Kutbu kâşifi Andre	*"*	100
Cenup Kutbu kâşifi Scott	*Apdülkadir Sadi*	100

RESİMLİ AY MATBAASI

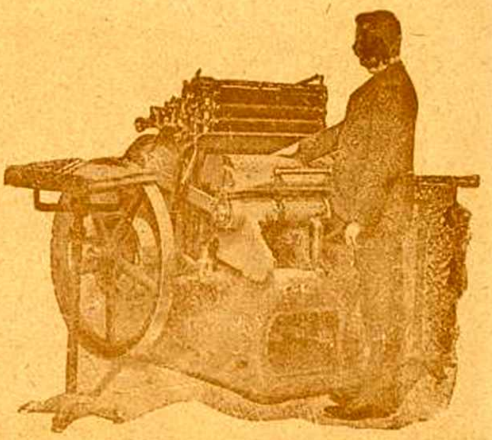

Gazete, Mecmua, Broşür

Kitap, Albüm, Lûgat

Hertürlü Renkli Baskılar

Takvim - Muhtara - Almanak

Resmî ve Ticarî Defterler - Makbuz ve Senetler

Fatura - Cetvel - Biletler - Aksiyon ve Afişler ...

Siparişler Çok Çabuk Yetiştirilir. Fiatlar Ucuz, İşler Son Derece Zarif ve itinalıdır.